

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Військово-юридичний інститут

Кафедра загальновійськових дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ

Начальник кафедри

загальновійськових дисциплін

полковник

Станіслав КОРОЛЬОВ

« _____ » _____ 20____ р.

ЛЕКЦІЯ № 6

з навчальної дисципліни «Загальна тактика»

Модуль 2. «Структура механізованих (танкових) підрозділів та управління ними в бою. Застосування підрозділів у стабілізаційних діях»

Змістовий модуль 2.4. «Особливості дій підрозділів при виконанні завдань миротворчих операцій та в ході антитерористичної операції»

Заняття 2.4.1. «Особливості дій підрозділів при виконанні завдань миротворчих операцій»

ТЕМА: «Особливості дій підрозділів при виконанні завдань миротворчих операцій»

Навчальний потік: 4 курс інституту

Час: 90 хв.

Місце: лекційна аудиторія

Навчальні та виховні цілі:

Вивчити:

- загальні положення щодо організації та проведення миротворчих операцій;
- тактику дій підрозділів під час виконання завдань миротворчих операцій;
- послідовність та зміст роботи командира при організації миротворчих операцій.

Виховувати:

- широкий оперативно-тактичний кругозір;
- зацікавленість щодо вивчення навчальної дисципліни.

Навчальні питання і розподілення часу

№ з/п	Зміст занять, навчальні питання	Час, хв.
I	Введення	5
II	Основна частина:	80
	1. Загальні положення щодо миротворчих операцій.	20
	2. Особливості організації та проведення заходів в ході миротворчих операцій.	20
	3. Дії підрозділів під час проведення миротворчих операцій.	40
III	Кінцева частина	5

Навчально-матеріальне забезпечення:

1. Діапроектор Inphocus;
2. Презентація за темою лекції, підготована за комп'ютерною програмою Microsoft PowerPoint;
3. Схеми за темою лекції.

Навчальна література:

1. Бойовий статут Сухопутних військ Збройних Сил України. Частина III. Взвод, відділення, екіпаж танка. — Київ: Командування Сухопутних військ Збройних Сил України, 2010. — 260 с., 31 дод..
2. Бойовий статут Сухопутних військ Збройних Сил України. Частина II. Батальйон, рота. — Київ: Командування Сухопутних військ Збройних Сил України, 2010. — 217 с., 25 дод..
3. Методичні рекомендації щодо дій підрозділів у складі сил з підтримання миру у зонах військових конфліктів \ Під ред. Заст. ГК СВ з бойової підготовки \. — Київ: видавництво «Варта», 2003.
4. Біла книга 2018. Збройні Сили України. Міністерство оборони України, 2019. – 152 с.

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ЛЕКЦІЇ

Дана лекція є лекцією інформаційного типу. Вона повинна починатися з короткого вступу, у якому до аудиторії доводиться тема лекції, її значення у системі підготовки військового фахівця, цільова настанова і план лекції. Також необхідно дати стисло характеристику джерел інформації, які рекомендуються.

В основній частині лекції, при розгляданні кожного питання, доцільно формулювати проблему, яка розглядається, встановлювати, залишаючись у межах розумного, її зв'язок із раніш вивченим матеріалом, навчальними дисциплінами, які забезпечуються, і майбутньою діяльністю військового фахівця.

Розкриття питань лекції, як і її загального змісту, здійснюється шляхом раціонального поєднання методів індукції і дедукції, прийомів викладання від часткового до загального. Лекція повинна формувати у тих, хто навчається, здатності до абстрактного мислення.

Лекція повинна закінчитися формулюванням стислих висновків з матеріалу, який розглядався, викладенням рекомендацій для самостійної роботи, якщо вони не були дані раніше у ході лекції та відповідями викладача на питання студентів.

Лекція читається в аудиторіях, оснащених для показу кінофільмів та використання ТСО. Зміст матеріалу лекції доповнюється та коректується матеріалом і інформацією по даним періодичного друку, інших несекретних джерел. Особливу увагу звернути до вивчення засад бойового використання відділення, взводу, роти під час виконання завдань миротворчих операцій.

ВСТУП

Миротворча діяльність – це колективні дії міжнародних організацій (ОБСЄ, ООН, НАТО тощо) політичного, економічного, дипломатичного, воєнного та іншого характеру, які застосовуються відповідно до норм і принципів міжнародного права та спрямовані на запобігання чи припинення збройних конфліктів переважно мирними способами з метою підтримання міжнародної безпеки.

Участь України в міжнародних миротворчих операціях здійснюється шляхом надання миротворчого контингенту, миротворчого персоналу, а також матеріально-технічних ресурсів і послуг у розпорядження відповідних органів, які визначаються рішенням про проведення такої операції.

Миротворча діяльність базуються на принципах міжнародного гуманітарного права. Основними видами участі у миротворчій діяльності, як правило, можуть бути направлення в зону конфлікту країнами-учасниками своїх спостерігачів, миротворчих сил, а також здійснення виділення матеріально-технічних ресурсів і послуг.

1. Загальні положення щодо миротворчих операцій

1.1 Термінологія і визначення

Кожна країна світу має особисте визначення миротворчої операції, однак є спільні елементи усіх визначень.

1.1.1 Місія спостерігачів

Місія спостерігачів має завдання спостерігати за обстановкою у визначеному регіоні (районі) та звітувати за результатами спостереження.

Поодинокі міжнародні місії спостереження складається з декількох членів військового персоналу, які здійснюють різні види спостереження у спірному районі та повідомляють про будь-які порушення домовленості про припинення вогню, здійснюють патрулювання в критично важливих районах, ведуть переговори на місцевому рівні з ворогуючими сторонами і проводять особливі види слідства.

1.1.2 Миротворчі сили

Миротворчі сили призначені для проведення миротворчих операцій. Вони містять в собі:

- військові миротворчі контингенти;
- військовий і цивільний персонал;
- поліцію.

Миротворчі сили можуть включати сухопутні, військово-повітряні, військово-морські, допоміжні та інші підрозділи для участі у виконанні миротворчих завдань.

1.1.2.1 Військовий миротворчий контингент

Військовий миротворчий контингент – військові підрозділи, які оснащені відповідним озброєнням і військовою технікою, засобами підтримки і зв'язку, що направляються для участі у міжнародних миротворчих операціях (ММО), у тому числі разом із формуваннями ІВФ та ПрО, які входять до складу об'єднаних військових підрозділів, що створюються спільно з іншими державами для участі у міжнародних миротворчих операціях.

Військові підрозділи можуть бути сформовані відразу або після прибуття в район операцій. Рівень участі залежить від масштабу конфлікту і визначається Мандатом.

В залежності від покладених миротворчих завдань, *організаційно-штатна структура підрозділів миротворчих сил* може бути різною і розробляється конкретно під кожну миротворчу місію.

У складі миротворчого контингенту можуть створюватися *сили швидкого реагування*, які застосовуються:

- при виникненні загрозливого стану в одному з районів виконання миротворчої місії;
- при вирішенні раптово виникаючих завдань;
- для демонстрації військової присутності;
- для застосування сили при наданні допомоги одному з національних контингентів;
- для протидії проявам сили з боку конфліктуючих сторін;
- для надання допомоги підрозділам, які опинились в небезпеці.

Склад сил швидкого реагування визначається старшим командиром сил з підтримання миру і може включати в себе як підрозділи, так і засоби їх мобільної доставки в райони застосування.

До сил швидкого реагування можуть бути направлені підрозділи і частини з різних національних контингентів з підтримки миру, але з *обов'язковою мовною сумісністю* (або забезпечені достатньою кількістю радників і перекладачів). Загальне командування силами швидкого реагування покладається на командувача миротворчими силами, або за його рішенням – на командира національного контингенту в чий інтерес сили швидкого реагування на цьому етапі виконують поставлене завдання.

1.1.2.2 Військовий і цивільний персонал

Миротворчий персонал – окремі військовослужбовці та цивільні особи військових формувань, ПрО, інших державних органів і цивільних установ, які направляються для участі в ММО і *не входять* до складу військового миротворчого контингенту.

1.1.2.3 Матеріально-технічні ресурси та послуги

Матеріально-технічні ресурси та послуги складаються з фінансової та технічної допомоги, що надаються для використання в ММО, у тому числі бойова і спеціальна техніка, окремі види озброєнь, засоби зв'язку, транспортні засоби з екіпажами; забезпечення продовольством, медикаментами, транспортом та іншим обладнанням. У деяких випадках участь у виконанні миротворчих завдань може бути обмежена лише наданням техніки щодо забезпечення перевезень і постачання багатонаціональним силам.

1.1.3 Міжнародні миротворчі операції

Міжнародні миротворчі операції (ММО) відіграють значну роль при здійсненні миротворчої діяльності.

ММО – це міжнародні дії або заходи (в тому числі дії багатонаціональних сил), які здійснюються за рішеннями Ради Безпеки ООН і під їх загальним контролем відповідно до Статуту Організації Об'єднаних Націй, ОБСЄ, інших регіональних організацій, які несуть відповідальність у сфері підтримання міжнародного миру і безпеки, згідно з положеннями Статуту ООН.

ММО має за мету перш за все здійснення дипломатичних кроків щодо досягнення, відновлення або дотримання миру в районах потенційного конфлікту. За таких умов політичні заходи мають суттєвий вплив на ведення військових дій, які

проводяться за згодою воюючих сторін з метою підтримання миру, досягнутого у результаті переговорів, та сприяння дипломатичному розв'язанню спірних проблем.

Миротворчі операції можуть набрати багато видів *нагляду і спостереження*:

- виведення і вихід з бою;
- припинення вогню;
- обмін військовополоненими;
- контроль озброєнь;
- демілітаризація та демобілізація.

Миротворчі завдання ММО мають за мету послабити напруженість і можливість сутичок між ворогуючими сторонами та звичайно *включають*:

- спостереження за припиненням вогню;
- спостереження за виведенням або розділенням ворогуючих сил;
- спостереження за роззброєнням нелегальних військових підрозділів ворогуючих сторін;
- спостереження за обміном військовополоненими;
- підтримання правопорядку;
- сприяння переговорам між ворогуючими сторонами з метою послабити напруження;
- нагляд над «вільними територіями» (райони, в яких присутність ворогуючих сторін заборонена);
- участь в операціях по розмінуванню;
- постачання запасів гуманітарної допомоги;
- постачання засобів евакуації місцевому населенню (біженцям);
- блокування району конфлікту з метою підтримання санкцій, які схвалені міжнародною громадськістю;
- участь у міжнародних санкціях та інше.

1.2 Принципи проведення ММО

В ході проведення ММО повинні дотримуватися наступні основні принципи:

- законність;
- згода сторін;
- неупередженість (нейтральність);
- рішучість і цілеспрямованість;
- чіткість намірів;
- відкритість дій миротворчих сил, багатонаціональність;
- інтеграція та єдність дій;
- власна безпека і застосування сили виключно для необхідної самооборони;
- легке розпізнавання контингентів миротворчих сил;
- передбачення інцидентів;
- визнання повноважень місцевої влади.

1.2.1 Законність ММО

Діяльність миротворчих сил, спонсорованих Організацією Об'єднаних Націй, ґрунтується на Статті 29 Хартії ООН, яку витлумачено в такий спосіб, щоб дозволити Раді Безпеки створити місію спостерігачів та миротворчі сили.

Підчас створення миротворчої сили організації, що спонсорують її, проводять політичні переговори зі сторонами, які причетні до конфлікту, встановлюють роль, відповідальність і діяльність миротворчої сили, стосунки між миротворцями та цими сторонами. Наслідки домовленостей включаються до документів, які визначають повноваження миротворців та обставини, в яких вони проводитимуть свої операції.

1.2.2 Згода сторін, причетних до конфлікту.

Миротворчі операції не є воєнними операціями. *Перед початком миротворчих операцій воюючі сторони досягають:*

- припинення вогню і таким чином дають згоду на присутність миротворців;
- погоджуються співпрацювати з миротворчою силою;
- надають миротворцям належну свободу пересування для виконання своїх зобов'язань.

Миротворча сила — це запрошений гість. *Одна або всі воюючі сторони можуть відкликати запрошення і звернутись з проханням до миротворців будь-коли залишити район.*

Перед розгорненням миротворчої сили воюючі сторони мусять погодитись і активно дотримуватись припинення вогню. В нестабільній ситуації в нормальних обставинах миротворчі сили не розгортаються.

Сучасний стан в деяких районах такий, що воюючі сторони не погоджуються на припинення вогню. Внаслідок цього миротворці змушені втрутитися за допомогою сили для відокремлення воюючих сторін з метою стабілізувати ситуацію для подальших дипломатичних заходів.

1.2.3 Нейтральність миротворчої сили

Миротворча сила повинна бути абсолютно нейтральною у відносинах з воюючими сторонами. Миротворці не повинні прихильно ставитися, чи навіть видаватися прихильними, до будь-якої сторони, яка причетна до конфлікту. Вони формуються, навчаються й оснащуються на підставі цього припущення.

1.2.4 Відрізнення миротворчих сил

Миротворчі сили повинні легко відрізнятися навіть на далекій відстані. Серед деяких стандартних методів розпізнавання є такі:

а). Персонал. Для розпізнавання персоналу повинні видаватися головні убори спеціального кольору (шолом або берет), пов'язка на руку, нашивка та посвідчення особи.

б). Транспортні засоби та авіація. Транспортні засоби та авіація повинні бути пофарбовані у характерний колір (звичайно білий) з розпізнавальними знаками на боках транспортних одиниць.

в). Розташування. Всі місця розташування (штаб-квартири, військові установи, пункти спостереження, контрольно-пропускні пункти, шлагбауми) повинні бути добре видимими, пофарбовані білою фарбою, на них має бути вивішений прапор миротворчої сили і на стінах на видному місці розміщений розпізнавальний знак сили. Вночі всі ці місця повинні освітлюватися.

г). Лінії демаркації. Лінії, що розділяють сторони, повинні бути виразно окреслені.

д). Зміст інших принципів:

Рішучість. Миротворці повинні виявляти рішучість і солідарність, бо в іншому випадку падатиме престиж миротворчої сили.

Нейтральність. Неупередженість необхідна для дотримання довіри і самовпевненості сторін, причетних до конфлікту, і країни-господаря. Якщо підозріватимуть миротворчу силу у прихильному ставленні до однієї з причетних сторін, це приведе до втрати довіри з боку іншої сторони. А якщо спільна довіра зникне, миротворчі сили матимуть труднощі виконувати Мандат,

Чіткість наміру. Воюючі сторони і населення району операцій мають знати чого саме миротворчі сили намагаються досягти і чому відсутність цього веде до непорозуміння і недовіри,

Передбачення. Інциденти, які можуть спровокувати насильство, треба передбачати і запобігати їм. Миротворчі сили швидкого реагування повинні завжди бути готовими зайняти позиції між обома сторонами перед тим, як інцидент може зрости,

Визнання повноважень місцевої влади. Миротворча сила розгортається в країні на запрошення її уряду і може залишитися лише за згодою того уряду. Хоч миротворча сила користується певним імунітетом, її члени повинні поважати закони і звичаї країни-господаря.

Інтеграція. Миротворча сила повинна бути інтегрована (об'єднуватися в межах досягнення загальної мети миротворчої операції).

1.3 Юридичні аспекти присутності миротворчих сил на території країни-господаря

Юридичну основу миротворчих операцій складають:

- Мандат, який створює сили;
- Домовленість про Статус Сил (ДПСС), що встановлює юридичне становище сил;
- Умови по посиланню (УПП), які визначають порядок розгортання сил в миротворчих операціях;
- Правила стосовно сутичок (ПСС).

1.3.1 Мандат миротворчої сили

1.3.1.1 Склад миротворчої сили.

Національна належність узгоджується воюючими сторонами і зазначається в Мандаті, який видається ООН.

Мандат надає юридичну основу для розгортання миротворчої сили. Під час звичайних миротворчих операцій присутність миротворців здійснюється за згодою воюючих сторін.

1.3.1.2 Термін повноважень миротворчої сили

Терміни Мандата ґрунтуються на домовленостях між сторонами, причетними до конфлікту, включно з країною-господарем і сторонами, які є потенційними постачальниками миротворчих контингентів.

1.3.1.3 Планувальні функції Мандату

Мандат – важливий початковий планувальний документ для військових командирів, причетних до операції. Як правило, він *передбачає такі положення:*

- призначення командира миротворчої сили;
- рекомендації стосовно масштабу сили і країн, що постачатимуть контингенти;
- визначення терміну операції, сприятливого часу або політичних умов, які повинні бути здійснені для виведення сили;
- план пропозицій для руху і утримання сили, включно з переліком країн, що можуть постачати транспортні літаки, судна та техніку перевезень і постачання.

1.3.2 Домовленість про Статус Сил

Домовленість про Статус Сил заснована на Мандаті, але є значно детальнішим документом. Вона встановлює юридичну основу для миротворчих сил.

Домовленість досягається шляхом переговорів на дипломатичному рівні і складається між ворогуючими сторонами в конфлікті та спонсорською міжнародною організацією.

Як мінімум, *Домовленість про Статус Сил повинна охоплювати:*

- нейтральний статус миротворчої сили та її членів;
- графік прибуття миротворчої сили до країни-господаря та її виводу;
- посвідчення осіб, правила, форми і повноваження вивішувати міжнародні та національні прапори;
- встановлення права носити зброю та її вид;

- гарантію свободи пересування для миротворчої сили під час і після служби;
- правову юрисдикцію над членами сили;
- право сили оперувати своєю власною системою зв'язку;
- процедури митної перевірки, правила стосовно оподаткування і тарифу;
- повноваження військової поліції;
- справи загального постачання та утримування (розгортання різного устаткування, забезпечення місцевими харчовими продуктами та паливом);
- компенсаційні справи (стосовно майна країни-господаря);
- повноваження проводити обшуки, захоплення та арешт осіб та майна;
- визначення контрабанди.

1.3.3 Умови по посилянню

Залежно від Мандата і ситуації *Умови по посилянню* розробляються для керування процедурою формування миротворчої сили в даній ситуації і надаються на схвалення сторін, причетних до конфлікту.

Умови по посилянню включають:

- описи виду місії, що має бути здійснена;
- інструкції щодо звітування до спонсорської організації;
- інструкції стосовно відповідальностей за матеріально-технічні ресурси та послуги і адміністративну підтримку;
- інструкції щодо стосунків з іншими міжнародними агентствами, які діють у цьому районі;
- інструкції щодо методів операції, включаючи форму, правила відносно сутичок, систему субординації і поради стосовно розгортання сили;
- інструкції щодо стосунків із засобами масової інформації і населенням країни-господаря.

Хоч сторони, причетні до конфлікту, можуть погодитись з Мандатом і з припиненням вогню, вони можуть тлумачити *Умови по посилянню* в такий спосіб, щоб досягнути своєї мети.

Якщо військові командири переконаються, що досягнуті шляхом переговорів умови не такі специфічні, як вони бажають, вони повинні бути готові надавати свої власні поради (звичайно у формі встановленої оперативної процедури (ВОП)), щоб поширити ці *Умови*.

1.3.4 Правила відносно сутичок

Збройні сутички означають застосування бойових набоїв.

Правила відносно сутичок (ПВС) визначаються як директиви, згідно з якими миротворча сила може розпочати (або продовжувати) бойові операції з іншими збройними силами або сторонами.

ПВС — це основні заходи забезпечення, які запевняють миротворців в тому, що вони матимуть підтримку в своїй діяльності з боку ООН.

ПВС повинні обмежити застосування смертоносної сили, але в той же час дати солдатам достатню можливість захищати себе. Основне припущення з самооборони мусить бути тривалим. Солдаті повинні бути переконані в тому, що уціліють за цими правилами.

ПВС повинні бути погоджені з операційними та політичними міркуваннями, включати критерії, які чітко окреслюють застосування поступового використання сили, щоб досягти потрібної рівноваги з розрядки, ескалації, або будь-який інший спосіб розв'язати проблему. Склад сил та засобів, що застосовується для нейтралізації загрози, повинен відповідати умовам інциденту. Дотримання ПВС в рамках посиленого рівня відповідальності дає можливість тактичним елементам застосувати потрібну силу у відповідь на різний рівень насильства, що загрожує миротворцям, і зменшує побічні втрати.

ПВС повинні бути опубліковані, розповсюджені серед миротворчої сили і цілковито зрозумілі усім керівникам та солдатам. Зміни в ПВС повинні також здійснюватися в письмовій формі і швидко розповсюджуватися серед командування.

1.3.5 Обов'язки членів сили і порядок юридичної відповідальності

Загалом, члени сили, які порушують закони країни-господаря, повинні передаватися на покарання до рук їх національного контингенту. Хоч миротворці мають великий захист, навіть після служби, вони повинні поважати закони, правила, звичаї і віросповідання країни-господаря та інших сторін. Миротворці завжди повинні дотримуватись найвищих стандартів у поведінці, щоб не ризикувати втрачанням свого статусу безпосередніх учасників у створенні постійного миру.

2. Особливості організації та проведення заходів в ході миротворчих операцій

2.1 Різновиди міжнародних миротворчих операцій

За характером, порядком проведення, метою та завданнями, які вирішуються, ММО поділяються на операції з встановлення (сприяння) миру, підтримання миру, примушення до миру, відбудови миру.

Крім того, у рамках миротворчої діяльності можуть проводитися пошуково-рятувальні, гуманітарні та електоральні операції, які не вимагають спеціального мандату.

2.1.1 Операції з встановлення (сприяння) миру

Операції з встановлення (сприяння) миру *проводяться за обов'язкової згоди сторін конфлікту*:

- для мирного врегулювання конфлікту або превентивного розгортання військ;
- для встановлення контролю за умовами перемир'я та виконання угоди про припинення вогню;
- для забезпечення дотримання прав людини;
- для надання гуманітарної допомоги населенню.

2.1.2 Операції з підтримання миру

Операції з підтримання миру *проводяться зазвичай після досягнення домовленостей між сторонами конфлікту*:

- для недопущення відновлення конфлікту та надання допомоги в розвитку процесу мирного врегулювання:
- для роз'єднання збройних формувань, задіяних у конфлікті;
- для припинення та запобігання ескалації воєнних дій;
- для відновлення законності та правопорядку;
- для забезпечення нормального функціонування державних і громадських установ та організацій.

2.1.3 Операції з примушення до миру

Операції з примушення до миру *проводяться у разі відсутності згоди сторін конфлікту* введенням міжнародних санкцій і застосуванням військової сили для припинення збройного конфлікту та примушення сторін, що ворогують, до встановлення перемир'я.

2.1.4 Операції з відбудови миру

Операції з відбудови миру проводяться у постконфліктний період для відновлення життєдіяльності важливих елементів інфраструктури та цивільних

інститутів країни, демілітаризації району конфлікту встановленням контролю над ОВТ сторін, які перебували в конфлікті, забезпеченням проведення інституційних реформ.

2.1.5 Пошуково-рятувальні операції

Пошуково-рятувальні операції проводяться для пошуку і порятунку населення, яке потерпає від стихійного лиха та природних катаклізмів, з використанням літальних апаратів, надводних кораблів і підводних човнів, наземних транспортних засобів, спеціальних команд та обладнання на суші й морі.

2.1.6 Гуманітарні операції

Гуманітарні операції проводяться для надання допомоги та захисту жертв конфлікту або стихійного лиха, полегшення тягот населення, особливо в умовах, коли місцева влада не бажає або неспроможна налагодити нормальну життєдіяльність населення.

Гуманітарна допомога надається з метою стабілізації обстановки в районі конфлікту, яка б сприяла більш якісному виконанню завдань миротворчих сил. Гуманітарна допомога може надаватись владі країни перебування і місцевому населенню.

Гуманітарна допомога владі включає:

- збір інформації про розміщення, переміщення та потреби біженців;
- транспортування вантажів із пунктів гуманітарної допомоги в місця призначення;
- надання транспорту для біженців, евакуації поранених і хворих;
- надання допомоги в будівництві наметових містечок, у відновленні суспільно важливих будівель;
- надання техніки;
- участь у розшуку зниклих.

Гуманітарна допомога місцевому населенню включає:

- забезпечення продовольством, предметами і речами першої необхідності;
- надання допомоги в проведенні польових робіт, відновленні житла;
- посередництво в переговорах (суперечках) про право на землю, воду, волю пересування у конкретних районах та з інших питань;
- медичну допомогу.

2.1.7 Електоральні операції

Електоральні операції проводяться для створення умов та надання допомоги в проведенні демократичних виборів до органів влади. Можуть бути як самостійними операціями, так і складовою більш масштабних операцій з постконфліктного урегулювання.

2.2 Види участі у миротворчих операціях

Основними видами участі країн-учасниць у миротворчій діяльності, як правило, можуть бути:

- направлення в зону конфлікту своїх спостерігачів;
- направлення в зону конфлікту своїх миротворчих сил;
- здійснення виділення матеріально-технічних ресурсів і послуг.

2.3 Основні способи виконання завдань миротворчими силами

Традиційно роль військової сили у миротворчій діяльності полягає у тому, щоб, розмістившись між різними сторонами конфлікту, завадити їх зіткненню або в спостереженні за тим, як виконується угода про припинення вогню або угода про примирення.

Основними способами виконання завдань миротворчими силами є:

- патрулювання;
- спостереження;
- звітування;
- нагляд;
- розслідування скарг;
- переговори і посередництво.

2.3.1 Патрулювання

Патрулювання проводиться, щоб:

- збирати інформацію;
- розслідувати проблеми;
- наглядати за умовами договору;
- встановити присутність.

Патрулювання повинно бути явне. При патрулюванні миротворці повинні чітко виділятися. Патрулювання здійснюється протягом доби, однак, з огляду на заходи безпеки, воно може бути первісно обмежене до декількох годин того дня, поки воюючі сторони повністю усвідомлять присутність миротворців.

Патрулювання можна здійснювати пішки, машинами, на борту човнів, літаків або вертольотів.

Вважається, що сама присутність миротворчого патруля запобігає потенційному порушенню домовленості про перемир'я або стоїть на перешкоді тим, хто хоче сприяти насильству.

2.3.2 Спостереження

Спостереження організовується з метою нагляду, своєчасного виявлення та вчасного повідомлення про будь-яку ситуацію або інциденти, в тому числі збройні сутички сторін конфлікту.

Головними об'єктами спостереження є:

- військові об'єкти і пов'язана з ними діяльність;
- випадки порушення умов домовленостей;
- спостереження за лініями припинення вогню і демаркації.

Завдання спостереження виконуються за допомогою:

- патрулів;
- пунктів спостереження;
- контрольно-пропускних пунктів;
- електронного підслуховування;
- інспекцій.

2.3.3 Звітування

Командир миротворчого підрозділу, під час виконання покладених завдань повинен звітувати перед вищим командуванням про:

- обстановку;
- пересування ворогуючих сторін;
- випадки відкриття вогню в миротворчій зоні;
- позиції миротворчих сил;
- ворожі дії;
- випадки загрози по відношенню до миротворчих підрозділів, цивільного населення;
- загрозу нападу терористів;

- удосконалення оборонних позицій ворогуючих сторін;
- порушення повітряного простору району відповідальності миротворчих підрозділів;
- порушення умов домовленостей.

Інформація передається негайно по команді.

В рапортах про обстановку, про випадки відкриття вогню, конкретну діяльність у миротворчій зоні, як правило, вказується:

- дата (час складання рапорту);
- номер рапорту;
- позиція (СП, КПП, патруля);
- час (події або інциденту);
- опис (детальний звіт про те, що сталося, включаючи кількість особового складу, який приймав участь у події чи інциденті);
- прізвища та імена учасників (якщо можливо), їхні дії, спорядження (зброя, тощо), напрям руху, вогню, пошкодження (завдані особовому складу або спорядженню) та будь-яка інша інформація, що може мати відношення до події.

У рапорті також зазначають будь-яку помічену діяльність у зоні відповідальності та навколо неї.

2.3.4 Нагляд

Ця функція вимагає стриманості, такту та терпіння і реалізовується при здійсненні домовленостей про:

- припинення вогню або устанавлення лінії перемир'я;
- контроль озброєння;
- обмеження;
- виведення;
- вихід з бою;
- обмін військовополоненими (заручниками) воюючих сторін;
- рух біженців;
- користування спільними ресурсами.

2.3.5 Розслідування скарг

Під час миротворчих операцій не виключаються скарги та обвинувачення. Миротворці повинні проводити об'єктивне розслідування (упевнитися, що вислухано всі сторони) і зробити справедливую оцінку, щоб не допустити посилення напруженості і збільшити ефективність миротворчих сил. Якщо дії миротворців будуть справедливі, об'єктивні і послідовні, то і їх рішення будуть взяті до уваги.

2.3.6 Переговори і посередництво

Під час миротворення виникають ситуації, які вимагатимуть від миротворчого персоналу ведення переговорів, бути посередником і, можливо, виносити третейське рішення.

Справи можуть включати незначні суперечки між ворогуючими сторонами або суперечки про щоденну діяльність миротворчої сили, але і вони повинні вирішуватися на основі міркування, переконливості, здорового глузду, такту і терплячості.

Посередництво миротворців може мати позитивний вплив на розв'язування проблем і, таким чином, запобігти нарощуванню більших проблем та, відповідно, задовольнити мету місії.

2.3.7 Способи дій військової сили при проведенні ММО з попередження, встановлення або підтримання миру

Підрозділи приступають до виконання завдань миротворчих операцій з попередження, встановлення або підтримання миру у встановленій зоні відповідальності *тільки після досягнення домовленості сторін про припинення вогню і суворого дотримання цієї угоди.*

Підрозділи можуть зайняти вказаний район відповідальності:

- після ретельної перевірки відсутності збройних формувань сторін конфлікту, що протистоять, у вказаному районі;
- за умов обговорення та призначення лінії припинення вогню та чітко вираженої демаркаційної лінії.

Практичне проведення ММО з попередження, встановлення або підтримання миру *може включати декілька різних способів дій. Основними з них є:*

- спостереження;
- розмежування;
- змішані дії (розмежування і спостереження).

Дії щодо спостереження, як правило, виконуються військовими спостерігачами та за допомогою організації різних видів спостереження. Їх завдання полягає у контролі за виконанням угоди про перемир'я.

*Дії щодо розмежування, як правило, здійснюються миротворчими підрозділами. Завдання полягає в тому, щоб розміститись між двома або більше ворогуючими сторонами, запобігти (не допустити) відновлення збройної боротьби. Областю дії може бути **Буферна зона ООН**, де дозволяється знаходитись тільки персоналу ООН, або зона, в якій ніякому військовому персоналу, крім персоналу ООН, не дозволяється знаходитись.*

*Змішані дії (розмежування і спостереження) включають контролювання районів по обидва боки буферної зони, де сторони, що протистоять, погодилися на обмеження у застосуванні військової сили. Ці райони називаються **Областями Обмеження Озброєнь**.*

2.3.8 Застосування військової сили при проведенні ММО з примушення до миру

Протистояння може привести до повномасштабних бойових дій. У цьому випадку миротворчі підрозділи потрапляють в умови близькі до конфлікту низької інтенсивності, а операції з примушення до миру являють собою активну військову фазу бойових дій (з елементами стабілізаційних і специфічних дій) проти сторін конфлікту, яка завершує комплекс політичних, дипломатичних і економічних заходів з метою рішучого примушення сторін конфлікту до встановлення перемир'я.

Миротворчі підрозділи застосовуються в даному випадку для спонукання сторін конфлікту до взаємних поступок і досягнення згоди, тому *існує висока вірогідність ведення обмежених бойових дій між миротворчим контингентом і конфліктуючими сторонами.*

Типовими завданнями операцій з примушення до миру є:

- поновлення правопорядку;
- захист гуманітарних операцій та прав людини;
- стримування конфлікту;
- розведення сил ворогуючих сторін;
- встановлення зон безпеки та нагляд за ними;
- гарантування або заперечення просування та посилення санкцій.

Відмінністю завдань є виконання миротворчими підрозділами поліцейських функцій.

При проведенні ММО з примушення до миру значно зростає обсяг завдань, які виконуються підрозділами інженерних військ і тиловими службами в інтересах забезпечення гуманітарних операцій, поновлення місцевої інфраструктури.

2.4 Організація миротворчих операцій

2.4.1 Підготовка миротворчих сил

Для виконання миротворчих завдань, крім звичайного військового базового рівня підготовки, військовослужбовці повинні чітко засвоїти та виконувати стандартні процедури миротворчих підрозділів ООН, які дещо відрізняються від загальної тактики ведення бойових дій, у зв'язку з чим особливого значення набуває індивідуальна підготовка, злагодження відділень і взводів.

Найбільш важливі дисципліни навчання, як правило, включаються в програму підготовки перед виконанням миротворчої місії і підлягають ретельному вивченню:

- міжнародне право;
- сучасна інформація щодо країни та району місії, включаючи історію, культуру, релігію, традиції, географічні данні, рослинний та тваринний світ, клімат тощо;
- обов'язки, порядок організації та несення служби (на КПП, ПС; при патрулюванні вдень і вночі; при супроводженні та конвоюванні);
- взаємодія з недержавними організаціями та порядок ведення переговорів на нижчому рівні;
- зброї, яка використовується в районі проведення миротворчих операцій;
- порядок дії при здійсненні першої медичної допомоги та евакуації поранених;
- робота з картами стандарту НАТО;
- порядок дій при посадці гелікоптера та управління його вогнем з землі;
- порядок ведення переговорів по засобах зв'язку за стандартами НАТО;
- поведження на мінних полях та ознаки мін-пасток;
- водіння машин (враховуючи специфіку рельєфу місцевості району);
- правила використання зброї;
- методи контролю натовпу;
- мовна підготовка (англійська та країни перебування);
- психологічна підготовка;
- порядок обшуку;
- поведження з представниками мас-медіа;
- охорона об'єктів та їх інженерне обладнання.

Підготовка підрозділів у базовому районі продовжується відповідно до програми бойової підготовки з урахуванням тих завдань, які стоять перед підрозділом. В основному, заняття проводяться у складі взводу командиром взводу (командиром роти, начальниками служб, офіцерами управління) миротворчого контингенту.

У плані підготовки проводяться інструктажі особового складу, який заступає на бойове чергування на блокпости (КПП, в патруль, до складу конвоїв тощо).

Постійно проводяться заняття:

- з бойової готовності (дії особового складу за різними ступенями бойової готовності);
- по діях груп, що знаходяться в резерві;
- з обладнання місць несення чергування, охорони та оборони місця дислокації;
- з організації медичної евакуації.

2.4.2 Розгортання миротворчих сил

Під час тактичного розгортання миротворчого підрозділу розгорнені підрозділи, по можливості, мають бути в полі зору, а позиції підрозділу — мати спроможність наглядати за позиціями і рухом сторін, причетних до конфлікту.

Найпростішими видами тактичного розгортання миротворчих підрозділів є:

- розгортання в буферній зоні;
- розгортання в районі (вздовж лінії припинення вогню або з однієї сторони лінії припинення вогню).

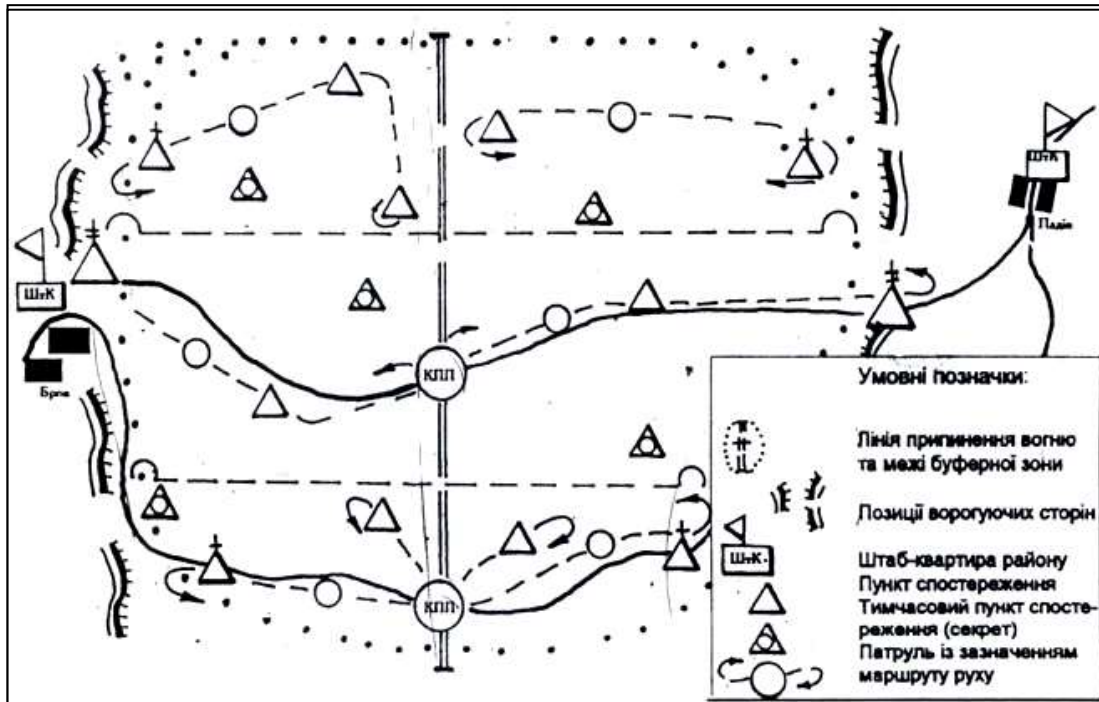

Рис. 2.1 Організація буферної зони (варіант)

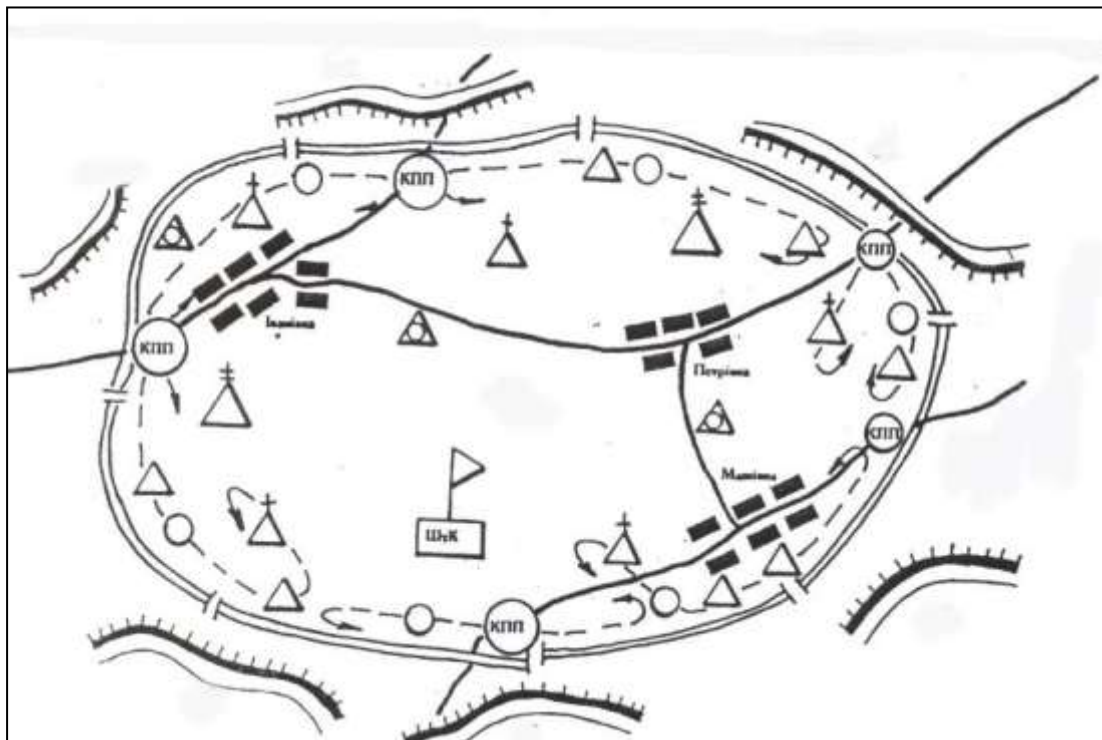
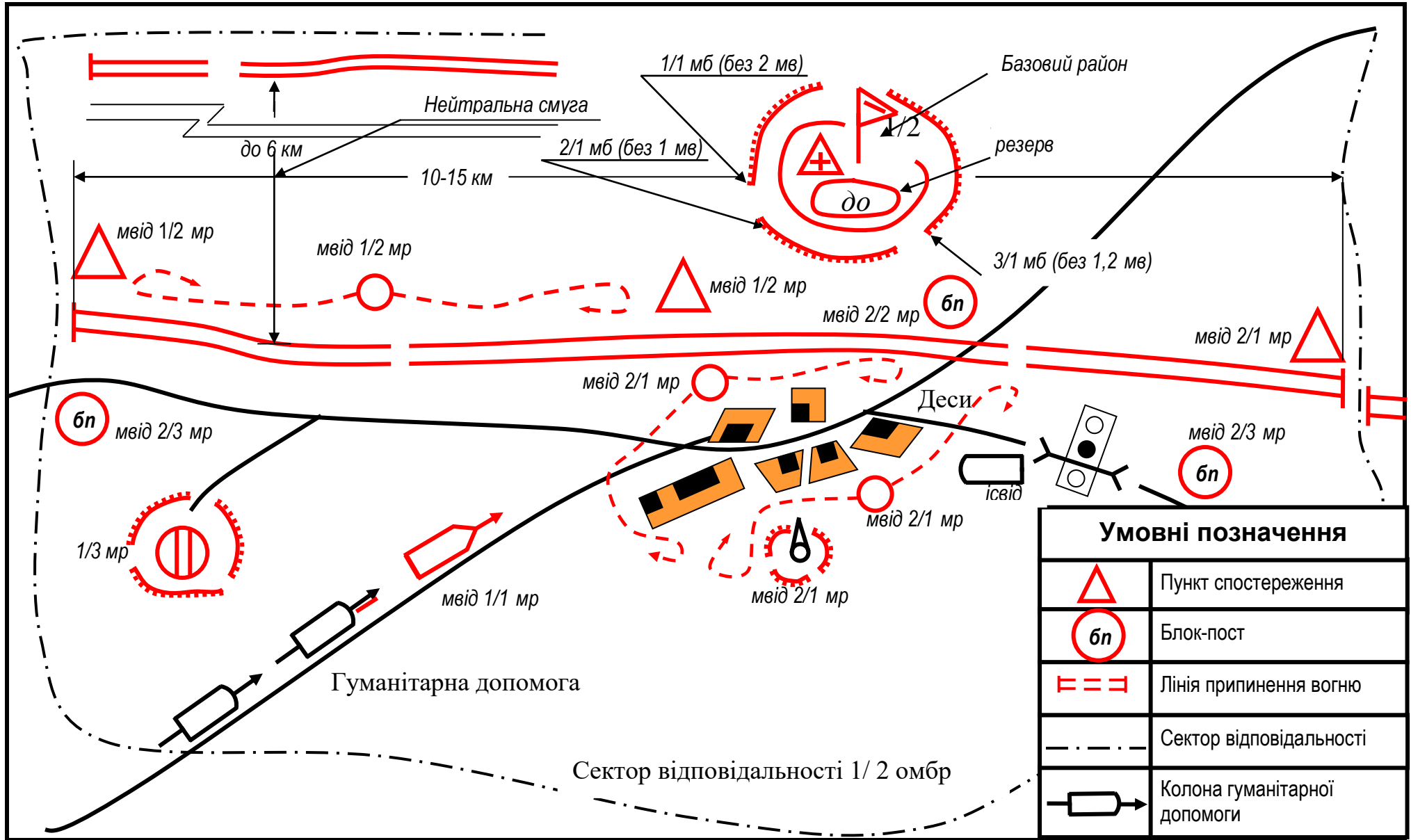

Рис. 2.2 Розгортання миротворчих підрозділів в районі (варіант)

Умовні позначення	
	Пункт спостереження
	Блок-пост
	Лінія припинення вогню
	Сектор відповідальності
	Колона гуманітарної допомоги

Рис.2.3 Участь мб у міжнародній миротворчій операції (варіант)

Розгортання в буферній зоні (рис. 2.1) передбачає чіткий розподіл відповідальності та сприяє налагодженню взаємодії сторін конфлікту і тим самим запобігає виникненню інцидентів. *Негативні чинники* полягають у труднощах в улагодженні інцидентів, можливих розбіжностях в оцінці інцидентів з обох сторін буферної зони.

Розгортання вздовж лінії припинення вогню (рис. 2.2) застосовується з метою ведення спостереження і своєчасного повідомлення про віддалення сторін, причетних до конфлікту. *Негативним фактором* є те, що миротворчі підрозділи повинні відслідковувати одночасно два напрямки і змушені стримувати дві протилежні сили конфлікту.

Розгортання з однієї сторони лінії припинення вогню також використовується з метою ведення спостереження і повідомлення про віддалення сторін, причетних до конфлікту, але лише з однієї сторони лінії припинення вогню. Перевага полягає у необхідності підтримування зв'язку та організації взаємодії лише з однією стороною, причетною до конфлікту. *Труднощі полягають* у прийнятті рішень і розбіжностях в оцінці інцидентів, що мають місце з обох сторін лінії припинення вогню.

2.4.3 Розташування миротворчих сил

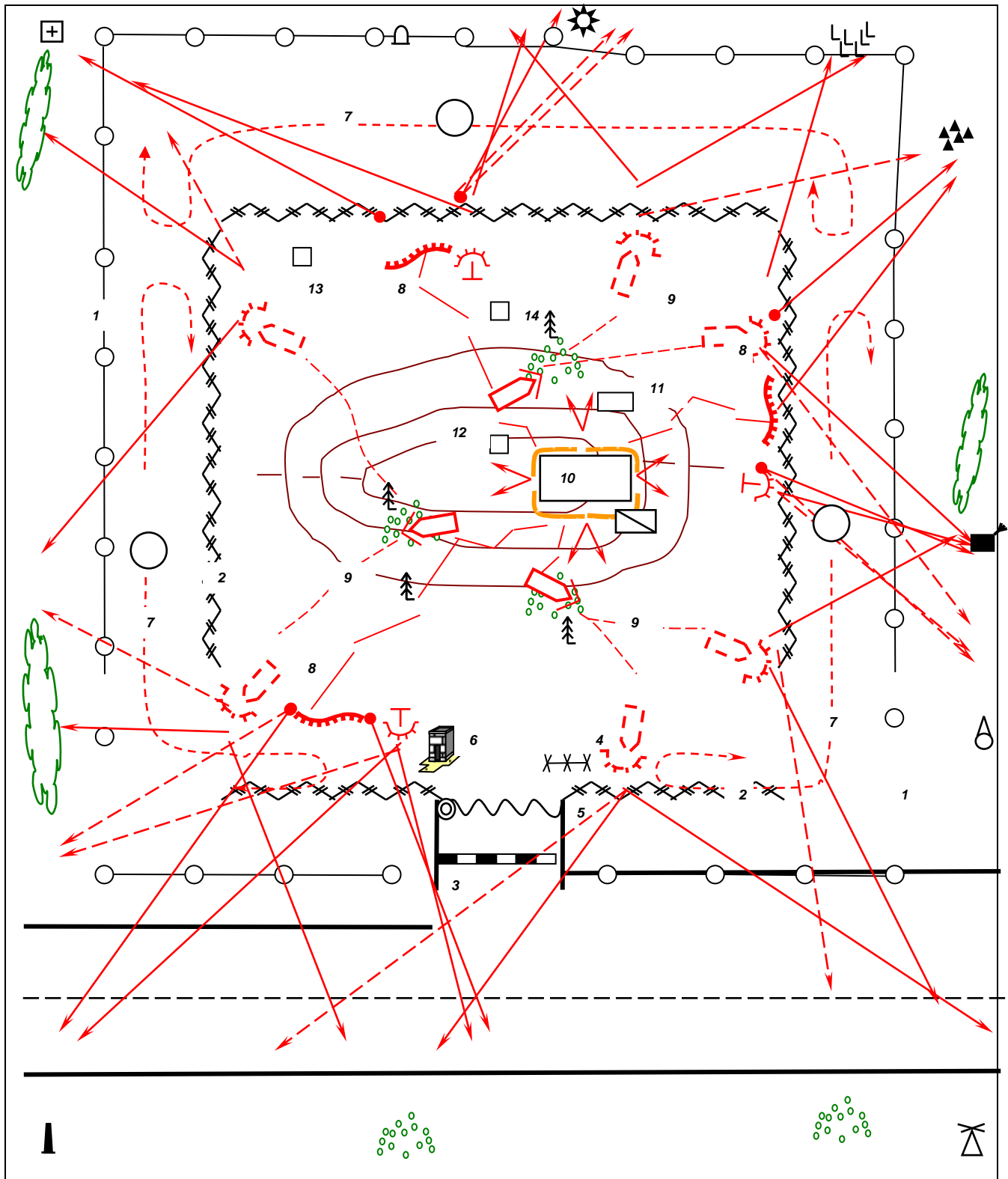
Під час виконання миротворчих завдань в умовах проведення миротворчих операцій підрозділи розташовуються в *базових районах*.

Базовий район (БР) – ділянка спеціально виділеної території з розташованими на ній будівлями (спорудами), наметовими містечками, місцями розташування ОВТ, складами, де розташовуються одна або декілька частин (підрозділів).

На відміну від розташування на місці (району зосередження, вихідного району), базовий район розташовується на території іноземних держав і може включати спеціально відведені будівлі в межах населених пунктів для розміщення підрозділів та органів управління ними, більш щільно та ретельно обладнується в інженерному відношенні, в тому числі з улаштуванням інженерних загороджень, готується для ведення кругової оборони з метою забезпечення безпечної життєдіяльності підрозділів (рис. 2.3). *У базових районах у повній бойовій готовності знаходяться чергові підрозділи для виконання раптово виникаючих завдань.*

Для підтримання порядку встановленого старшим начальником серед військовослужбовців і служби військ *призначається комендант базового району*.

В межах базового району, як правило, створюються бази миротворчих сил (БМС) (підрозділів), які дозволяють контролювати територію відповідальності. За допомогою таких баз здійснюється спостереження за зоною відповідальності, підтримування досягнутого перемир'я, управління діями КПП, патрульних груп і груп швидкого реагування, здійснюється контроль за пересуванням людей, техніки, гуманітарних вантажів. Вони дають змогу зустрічатися лідерам протидіючих сторін, пояснювати їм мету певних дій та їх значення при проведенні миротворчої операції.

Рис. 2.3 Організація кругової оборони мв при розміщенні табором у базовому районі (варіант)

Умовні позначення:

1 – сигнальні міни; 2 – дров’яне загородження; 3 – шлагбаум; 4 – пересувні загородження; 5 – рухома стрічка з шипами; 6 – місце вартового; 7 – піший патруль; 8 – позиції підрозділів; 9 – вогневі позиції БТР; 10 – місце розміщення особового складу (палатка УСБ у укритті); 11 – продовольчий склад; 12 – місце для вмивання; 13 – місце для сміття; 14 – туалет

База миротворчих сил (підрозділів) може змінюватись залежно від завдання та ситуації в регіоні, але, як правило, основними її складовими є:

- командування;
- штаб;
- приміщення чергового (наряду);
- розвідувальна група (спостерігачі);
- підрозділ швидкого реагування;
- підрозділ охорони бази;
- підрозділ тилового забезпечення;
- підрозділ технічного забезпечення;
- приміщення для особового складу;
- сховища для техніки та для всього особового складу бази на випадок обстрілу з мінометів або ракетами;
- повітряно-оперативна група (якщо така є);
- система пасивної охорони навколо границі бази.

2.4.4 Особливості розташування миротворчих сил в мінонебезпечних районах

Миротворчі підрозділи можуть розташовуватись поблизу зон минулих боїв, а також у місцях, де конфліктуючі сторони робили установку мін та інших вибухових пристроїв. У цьому випадку необхідно виявити й позначити мінні поля (окремі міни), по можливості вилучити (знищити) або ліквідувати їх, дотримуючись заходів безпеки, вчасно інформувати про це особовий склад.

Класифікація мінної обстановки здійснюється за чотирма варіантами:

- *перший* – наявність мін встановлена точно;
- *другий* – наявність мін підозрюється;
- *третій* – мін не виявлено, але потрібна більш ретельна перевірка;
- *четвертий* – відсутність мін встановлена точно.

Усі мінні поля реєструються або позначаються знаками єдиними для всіх національних контингентів. Крім цього, особовий склад повинен знати відповідні способи позначення мінних полів конфліктуючих сторін. Будь-який підрозділ миротворчих сил повинен мати *інструкцію про порядок поводження з мінами і боєприпасами, що не розірвалися*, а також пам'ятки зі змістом: *«Самостійне знешкодження мін категорично заборонено», «Не торкайтесь підозрілих предметів»*.

Позначенням мінних полів займається інженерно-саперний підрозділ миротворчих сил. У штабі миротворчих сил та інженерно-саперному підрозділі ведеться карта всіх мінних полів, у кожному підрозділі ведеться карта мінних полів свого району (сектора) відповідальності.

При виявленні мін викликаються сапери, які після обстеження ділянки роблять офіційний висновок щодо класифікації мінної обстановки.

Знаходячись у замінованому районі, необхідно:

- по можливості мати карту мінних полів;
- пересуватися по дорогах із твердим покриттям, по дорогах і стежках, якими користуються щодня;
- при з'їзді з дороги варто вибирати кам'янистий ґрунт, у якому важче замаскувати міни і боєприпаси.

2.5 Безпека і боєготовність миротворчої сили

2.5.1 Організація безпеки миротворчих підрозділів

Організація безпеки миротворчих підрозділів – одне з основних завдань. Командир підрозділу несе персональну відповідальність за дотримання максимальної безпеки підрозділу під час проведення миротворчих операцій, для чого на підставі розвідувальних даних, що постійно уточнюються, повинен визначати ступінь потенційної загрози і своєчасно прийняти рішення щодо забезпечення безпеки свого підрозділу.

Особливу увагу при захисті власних об'єктів необхідно приділяти захисту позицій, штаб-квартири, матеріально-технічних засобів і місць розташування.

Миротворчі сили повинні бути у постійній бойовій готовності для протидії можливим нападам ворожих груп. *Найбільшими загрозами для миротворчих сил є:*

- безпосередній вогонь на ураження чи обстріл позицій миротворчих сил;
- здійснення терористичних актів із застосуванням вибухових пристроїв проти миротворчих підрозділів чи місць їх розташування;
- намагання викрасти зброю, набої у миротворчих сил чи з місць їх розташування.

Під час захисту об'єктів потрібно *постійно враховувати* можливість вибухів мін дистанційного управління, вибухових пристроїв у автомашинах, ракетних обстрілів та обстрілів із мінометів.

Для зменшення можливих втрат необхідно обмежувати кількість особового складу при його розміщенні на одному посту, щоб не стати привабливою ціллю для терористів.

Радіоелектронний захист об'єктів від ураження радіокерованими вибуховими пристроями здійснюється шляхом встановлення на найбільш небезпечних напрямках на контрольованій території у стаціонарному варіанті малогабаритних передавачів перешкод.

2.5.2 Система тривоги

Щоб спростити систему командування і забезпечити належну реакцію на відповідну обстановку (оборонні заходи для миротворчої сили), командна структура миротворчої сили встановлює *стани тривоги*.

Увесь персонал повинен знати правила та бути готовий виконувати необхідні заходи щодо кожного окремого стану тривоги.

Як правило, *стан тривоги змінює тільки командуючий силою*. Наказ про зміну стану тривоги передається батальйонним оперативним центром через радіо- і телефонну мережі за належним кодом із зазначенням часу зміни. Іншими засобами для встановлення тривоги можуть бути сирена, гучномовці та сигналізація прапорами.

Дії особового складу по кожному ступеню готовності визначаються інструкцією, яка повинна бути в кожному підрозділі. Інструкція розробляється штабом військової частини миротворчих сил.

Хоч стани тривоги можуть бути різними в різних силах, спільна система така:

а). ПОСТІЙНА бойова готовність (зелений рівень готовності) — підрозділи миротворчих сил виконують свої завдання у звичайному режим.

б). ПІДВИЩЕНА бойова готовність (жовтий рівень готовності): — підрозділи миротворчих сил розміщені в призначених районах (секторах), весь особовий склад знаходиться на своїх місцях у готовності до оборони.

Командири підрозділів можуть дозволити особовому складу виконання тільки особливо важливих службових завдань за межами району (сектора) відповідальності; перевіряється зброя, засоби зв'язку і захисту.

в). ПОВНА бойова готовність (червоний рівень готовності):

– вводяться обмеження руху транспорту в районі проведення операції з підтримання миру;

– 50% особового складу підрозділів знаходиться на оборонних позиціях і на місцях несення служби, в укриттях;

– весь особовий склад носить каски і бронежилети;

– проводиться перевірка засобів захисту;

– підрозділи доукомплектовуються зброєю (великокаліберними кулеметами, автоматичними гранатометами тощо);

– продовжується несення служби на контрольно-пропускних пунктах і спостережних постах;

– патрулювання припиняється відповідно до обстановки.

г). БОЙОВА ТРИВОГА

Після об'явлення тривоги:

– усі підрозділи знаходяться на оборонних позиціях;

– КПП закриваються;

– особовий склад знаходиться на спостережних постах з метою отримання даних про обстановку;

– патрулювання припиняється.

2.5.3 Правила та загальноприйнятий порядок застосування зброї при виконанні миротворчих завдань

У ситуаціях, коли порушник не озброєний та не має ворожих намірів, використання зброї не виправдане. У будь-якому іншому випадку наявність зброї у порушника, який виказує ворожі наміри, є приводом для застосування зброї.

Як ворожі наміри можуть бути розцінені наступні дії:

– наведення зброї на людей;

– утримання заручників;

– використання зброї;

– нанесення ударів зброєю;

– погрози про використання зброї;

– свідчення про недавнє використання зброї.

Зброя застосовується тільки в останню чергу, як крайній засіб припинення порушення, після застосування засобів загрози та інших перешкод, сльозогінного газу, гумових палиць і безпосереднього приготування зброї для стрільби.

Перед застосуванням зброї необхідно обов'язково вигуком або попереджувальним пострілом сповістити про подальші наміри застосувати зброю.

Після попередження застосовуються одиночні постріли, стрільба чергами – вимушений крок, при цьому слід вести тільки прицільний вогонь.

Після застосування зброї обов'язково терміново доповідати про це старшому начальнику.

Миротворець має право застосувати зброю у випадках:

- ведення по ньому вогню або зарядження зброї для ведення вогню;
- самозахисту;
- намагання поранити, захопити або заарештувати будь-кого з цивільного і військового персоналу миротворчих сил;
- примусової затримки миротворчого персоналу з метою не допустити до виконання своїх службових обов'язків;
- намагання викрасти або знешкодити обладнання миротворчих сил;
- встановлення, підризу або кидання будь-яких вибухових пристроїв;
- дій порушників на техніці з явною метою задавити або протаранити й іншого шляху зупинити транспортний засіб немає.

Забороняється застосування зброї миротворцями у випадках:

- для припинення вогню між сторонами конфлікту або іншого порушення угоди між ними;
- якщо міра загрози миротворцю не перебільшує вищезазначених випадків;
- якщо діями миротворців може бути завдана шкода іншим особам, крім порушників;
- якщо попередньо не прийняті всі заходи, які повинні бути виконані перед застосуванням зброї.
- застосування зброї повинно припинитися, коли порушення чи дії порушників припинені, або коли ситуація стала безпечною.

Зброя знаходиться у миротворця тільки під час проведення операції чи несення служби, у всіх інших випадках миротворець знаходиться без зброї.

Вимоги щодо застосування зброї можуть поповнюватись і уточнюватись вказівками відносно правил сутичок або командуванням миротворчих сил

3. Дії підрозділів підчас проведення миротворчих операцій

3.1 Завдання взводу зі складу миротворчого контингенту

Взвод зі складу миротворчого контингенту самостійно або у складі роти *може залучатися* до виконання найбільш характерних завдань:

- організація всіх видів спостереження;
- здійснення контролю за пересуванням людей і транспортних засобів у зоні роз'єднання (буферній, демілітаризованій зоні);
- проведення патрулювання;
- охорона та оборона важливих об'єктів;
- захист своїх сил і засобів (організація безпеки миротворчих підрозділів);
- всебічне сприяння переговорам;
- блокування районів, населених пунктів;
- сприяння гуманітарній допомозі та економічній діяльності;
- забезпечення супроводження колон гуманітарної допомоги, інших важливих вантажів і високоповажних посадових осіб.

Крім цього, взводом можуть виконуватися такі завдання:

- оточення та обшуки;
- забезпечення безпеки на виборчих пунктах і на зустрічах виборців з кандидатами різного рівня;
- виконання ремонтно-відновлювальних робіт;
- надання медичної допомоги у випадках масових поранень тощо.

В умовах проведення операцій з примушення до миру миротворчий взвод може:

- вести звичайні бойові дії;

– в залежності від обстановки, виконувати завдання, притаманні стабілізаційним і специфічним діям військ.

Взвод також може включатись для вирішення раптово виникаючих завдань під час проведення миротворчої місії у складі сил швидкого реагування.

3.2 Організація патрулювання

3.2.1 Мета патрулювання:

Патрулювання проводиться з метою:

- контролю за дотриманням умов угоди про припинення вогню;
- збору інформації;
- перевірки ділянок, що не проглядаються зі спостережних пунктів (СП);
- демонстрації присутності миротворчих сил;
- моральної підтримки ізольованої громади;
- контролю позицій, які покинуті ворогуючими сторонами;
- забезпечення організації «засідок» у місцях можливого проникнення порушників в зону роз'єднання (буферну, демілітаризовану зону);
- спостереження за ізольованими і тимчасово не використовуваними СП;
- захисту представників сторін конфлікту чи місцевого населення від можливих провокацій;
- вклинення між конфліктуючими сторонами у випадку виникнення напруженості;
- запобігання спроб проникнення в зону роз'єднання (буферну, демілітаризовану зону).

3.2.2 Способи патрулювання

Вибір способу патрулювання залежить від місцевості, розміру району операцій і обладнання, яке використовує миротворчий контингент.

Патрулі, у залежності від способу несення служби та завдань, поділяються на:

- піші (у тому числі для далекої розвідки, для дій у «засідці», для вклинення між ворогуючими сторонами, спеціальні);
- на автомобілях (БТР, БМП);
- повітряні;
- морські (річкові).

3.2.2.1 Піші патрулі

Основу системи патрулювання складають *піші патрулі*, які можуть бути у кількості до механізованого відділення (рис. 3.1), але не менше трьох осіб.

Піший патруль повинен носити розпізнавальний знак або прапор, який помітний з належної відстані, щоб не допустити обстрілу.

а). Патрулі далекої розвідки виконують те ж саме завдання, що і піші, але залишаються у призначеному районі кілька днів. Вони, як правило, призначаються у складі одного відділення і забезпечуються додатковим спорядженням.

б). Патрулі в «засідці» призначені для запобігання проникнення людей, техніки, зброї та боєприпасів у зону роз'єднання (буферну, демілітаризовану зону), їх кількості – до механізованого відділення, але не менше трьох осіб.

в). Патруль для вклинення між ворогуючими сторонами споряджається для запобігання відкриття вогню і подальших зіткнень між сторонами. За кількісним складом він може бути від відділення до роти.

г). До спеціальних патрулів відносяться:

- патрулі в міських районах;
- інженерні патрулі.

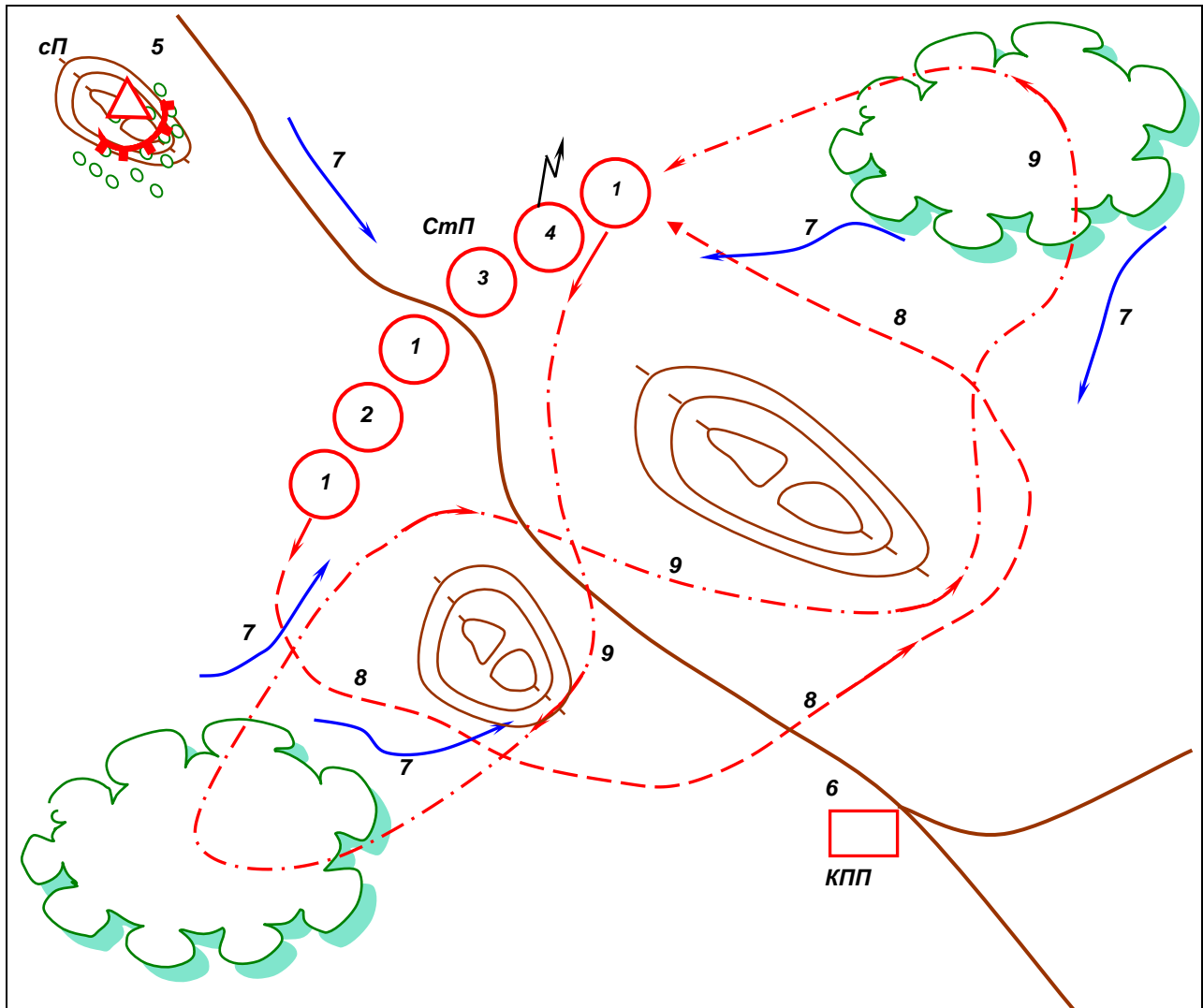

Рис. 3.1 Механізоване відділення під час патрулювання (варіант)

Умовні позначення:

1 – стрілець; 2 – стрілець з собакою; 3 – старший патруля (СтП); 4 – стрілець з радіостанцією; 5 – спостережний пункт (сП); 6 – контрольно-перепускний пункт (КПП); 7 – можливі напрямки дій конфліктуючих сторін; 8 – основний маршрут патрулювання; 9 – додатковий маршрут патрулювання

Патрулювання в міських районах (в тому числі під час комендантської години) здійснюється вулицями, що ведуть до майданів і головних вулиць з метою забезпечення безпеки місцевому населенню.

Патрулі можуть перевіряти кінотеатри та ресторани, а також інші місця, де збирається населення.

У населених районах піший патруль має певну перевагу (є можливість для встановлення позитивного контакту з місцевим населенням, особливо дітьми, які можуть стати необхідним джерелом інформації, хоча вона повинна підлягати перевірці). Необхідно враховувати, що осіб, які надають миротворцям інформацію, можуть переслідувати інші особи.

Разом із тим, піші патрулі мають певні обмеження:

- меншу гнучкість у кількості завдань, меншу оперативну зону відповідальності за відстанню та тривалістю;
- менш надійний і коротший радіозв'язок у порівнянні з радіозв'язком на техніці.

Інженерні патрулі – призначені для перевірки ділянок доріг, стежок, ділянок місцевості та об'єктів на наявність мін, мін-пасток, саморобних вибухових пристроїв з подальшим їх позначенням або вилученням та знищенням (ліквідацією).

3.2.2.2 Патрулі на автомобілях (БТР, БМП)

Патрулі на машинах (БТР, БМП) застосовуються у випадках:

- коли патрулювання потрібно здійснити на великій площі чи на маловивченій ділянці місцевості;
- коли існують обмеження щодо свободи руху миротворців, які встановлені сторонами конфлікту;
- коли склад миротворчого контингенту невеликий, але він має значний район відповідальності.

3.2.2.3 Повітряні патрулі

Повітряні патрулі застосовуються для контролю важкодоступної для інших видів патрулів місцевості. Ведення спостереження здійснюється з літаків, вертольотів, дистанційно безпілотних літальних апаратів (ДБЛА), оснащених теле- і фотоапаратурою.

Перед здійсненням повітряного патрулювання всі конфліктуючі сторони зобов'язані укласти відповідні угоди й обговорити всі умови та обмеження.

3.2.3 Вимоги до організації патрулювання

При організації патрулювання враховуються:

- загальна обстановка в районі проведення операції;
- тривалість патрулювання, конкретні завдання патруля, а також наявність резерву сил підсилення;
- ділянки місцевості, що не проглядаються зі СП і КПП;
- можливі ділянки проникнення порушників у зону роз'єднання (буферну, демілітаризовану зону);
- ставлення місцевого населення до ворогуючих сторін на маршруті патрулювання;
- дати проведення релігійних, національних й інших місцевих свят;
- наявність мінних полів і фортифікаційних споруджень;
- необхідність патрулювання вночі чи в складних погодних умовах.

3.2.4 Планування патрулювання

Планування патрулювання включає:

- кількість, склад і завдання патрулів;
- визначення маршрутів патрулювання;
- складання графіка прибуття і вибуття патрулів;

При плануванні патрулювання слід врахувати, що необхідно періодично змінювати маршрути патрулів, час відбуття й прибуття, кількість патрулів, розмір патрулів, склад патрулів, а також можливість мінування місцевості ворогуючими сторонами.

Склад патруля залежить від ситуації в районі операції, тривалості патрулювання та завдань, які на нього покладаються. Патрулі можуть мати особливі групи: снайперів, інструкторів-собаківників і персонал для виявлення мін і бомб.

3.2.5 Оснащення патрулів

Спорядження патрулів включає:

- особисту зброю;
- засоби зв'язку;
- пакети першої медичної допомоги;

- продовольство і воду;
- інше майно, виходячи з конкретної обстановки.

Озброєння і військова техніка патрулів для вклинення між ворогуючими сторонами, спеціальних патрулів, патрулів на машинах (БМП, БТР) оснащується для її радіоелектронного захисту від ураження радіокерованими вибуховими пристроями малогабаритними передавачами перешкод.

3.2.6 Обовязки начальника патруля

Під час виконання завдань патруль повинен:

- дотримуватись вимог інструкції й маршруту патрулювання;
- зміни робити тільки з дозволу начальника, який призначив патруль;
- вести запис спостережень за місцем і часом;
- негайно повідомляти в штаб про будь-яку спробу завадити просуванню патруля за маршрутом;
- підтримувати безперервний зв'язок зі штабом і підрозділами в районі патрулювання;
- вести записи про стан доріг і стежок на маршруті, характер місцевості, наявні перешкоди, включаючи мінні поля, передислокацію збройних формувань ворогуючих сторін та про всі зміни в районі патрулювання;
- забезпечити збереження зброї, карт, документів і спорядження.

3.2.7 Постанова завдань командиром взводу при організації патрулювання

При організації патрулювання командир взводу визначає:

- завдання патруля;
- головну мету дій миротворчих сил у районі патрулювання.

Крім цього, він повинен звернути увагу на:

- загальну ситуацію, що склалася у районі, особливі події, які мали місце і необхідно прийняти до уваги;
- маршрути патруля, можливі перешкоди на ньому та межі забороненої зони;
- можливі шляхи проникнення в зону патрулювання, шляхи обходу поселень, позиції інших озброєних сил;
- наявність у місцевих поселеннях населення, що належить до ворогуючих угруповань;
- маршрути і завдання найближчих миротворчих патрулів у районі;
- райони «мертвих зон» для пунктів спостереження та КПП;
- заходи, які здійснюють органи місцевої влади в районі;
- порядок підтримання зв'язку, кодові слова для непередбачених випадків;
- час виходу, прибуття до різних пунктів на маршруті руху, час повернення на базу, тривалість здійснення патрулювання в особливих умовах погоди;
- порядок застосування зброї під час виконання завдання;
- обмеження нічного патрулювання та нічні правила застосування зброї;
- порядок надання технічної та медичної допомоги;
- прогноз погоди;
- порядок дій:
  - при виявленні озброєних осіб;
  - при виявленні мін;
  - при отриманні встановлених сигналів;
- час і місце підбиття підсумків патрулювання;
- коли і кому здавати звіт патруля після повернення на базу.

3.2.8 Дії патруля

3.2.8.1 Дії патруля під час організації засідки

Під час організації засідки патруль дотримується режиму радіомовчання. Коли є собаки доречно дати їй можливість перевірити місцевість майбутньої засідки перед тим, як патруль займе свої позиції. Зайняття позицій на місці засідки повинно відбуватися приховано, щоб не привернути увагу потенційних порушників.

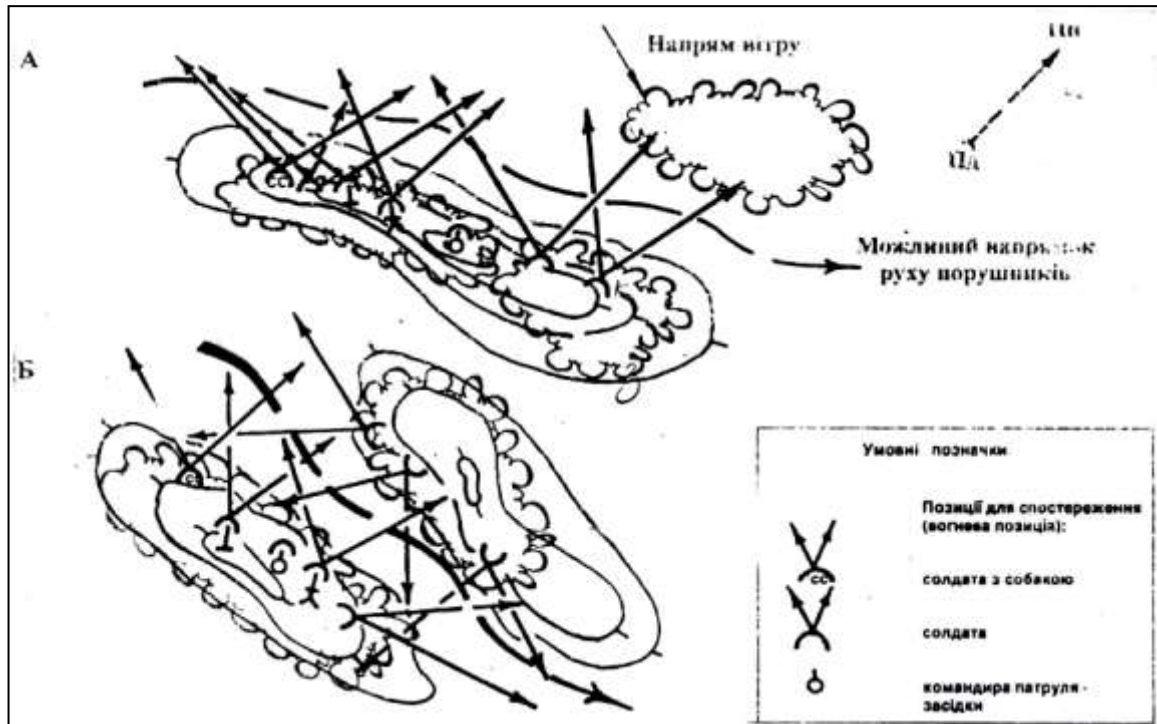

Рис. 3.2 Організація патруля-засідки (варіант)

Найкраща позиція – це лінія (рис. 3.2, А). Така позиція дозволяє уникнути можливості поранення членами патруля один одного. Старший патруля може розгорнути патруль у формі літер «U» або «V» з урахуванням характеру місцевості.

Віддалення між членами патруля на позиції не повинно перевищувати **20 метрів**. Позиція патруля розташовується проти вітру, як найближче до імовірних шляхів проникнення порушників.

Першим входить у район позиції патрульний з собакою. Він прочісує його і дає сигнал на рух по одному членів патруля для зайняття позиції.

Під час контакту з порушником старший патруля робить постріл з сигнального пістолета і вигукує: «Зупинись! Ти – у миротворчій зоні, кинь зброю, руки вгору!».

Порядок поведінки з порушниками здійснюється згідно з угодами між сторонами конфлікту.

Якщо порушники припинили свої дії, не чинять опір і згодні залишити район, то необхідно, по можливості, з'ясувати:

- прізвища порушників;
- їхню належність;
- завдання порушників;
- яка в них зброя та боєприпаси;
- за чийм наказом діють.

Якщо порушники не залишають район, їх потрібно оточити і утримувати на місці, негайно викликавши додаткові сили.

3.2.8.2 Порядок поводження патруля із порушниками, що затримані

Якщо затримані порушники являють небезпеку, необхідно на них надіти наручники і провести обшук.

Жінок-порушників повинні обшукувати тільки миротворці-жінки і, якщо такої можливості немає, то треба утримувати під посиленням наглядом та охороною. При супроводженні порушникам необхідно зав'язати очі, щоб вони не бачили маршруту руху до місця їх ув'язнення.

Порушники утримуються у безпечному місці до часу, коли військова поліція або представники місцевої міліції (поліції) не проведуть допити. Порушники, які не являють небезпеки, з дозволу старшого командира звільняються в районі, де для них немає загрози.

Відповідно до існуючих правил вилучена зброя може бути повернена, а може і не віддаватись, але у будь-якому випадку боєприпаси та вибухові пристрої завжди вилучаються.

3.2.8.3 Порядок дій патруля при виявленні мін та інших вибухонебезпечних предметів

а). Під час руху пішки:

- визначити характер і стан виявленого предмета;
- позначити заміновану (підозрювану) ділянку;
- повернути назад, рухаючись по своїх слідах;
- повідомити в штаб частини про виявлені міни (вибухонебезпечні предмети) і уточнити маршрут руху;
- по можливості, особисто привести саперів і показати підозрілий предмет чи ділянку.

б). Під час руху на автомобілі:

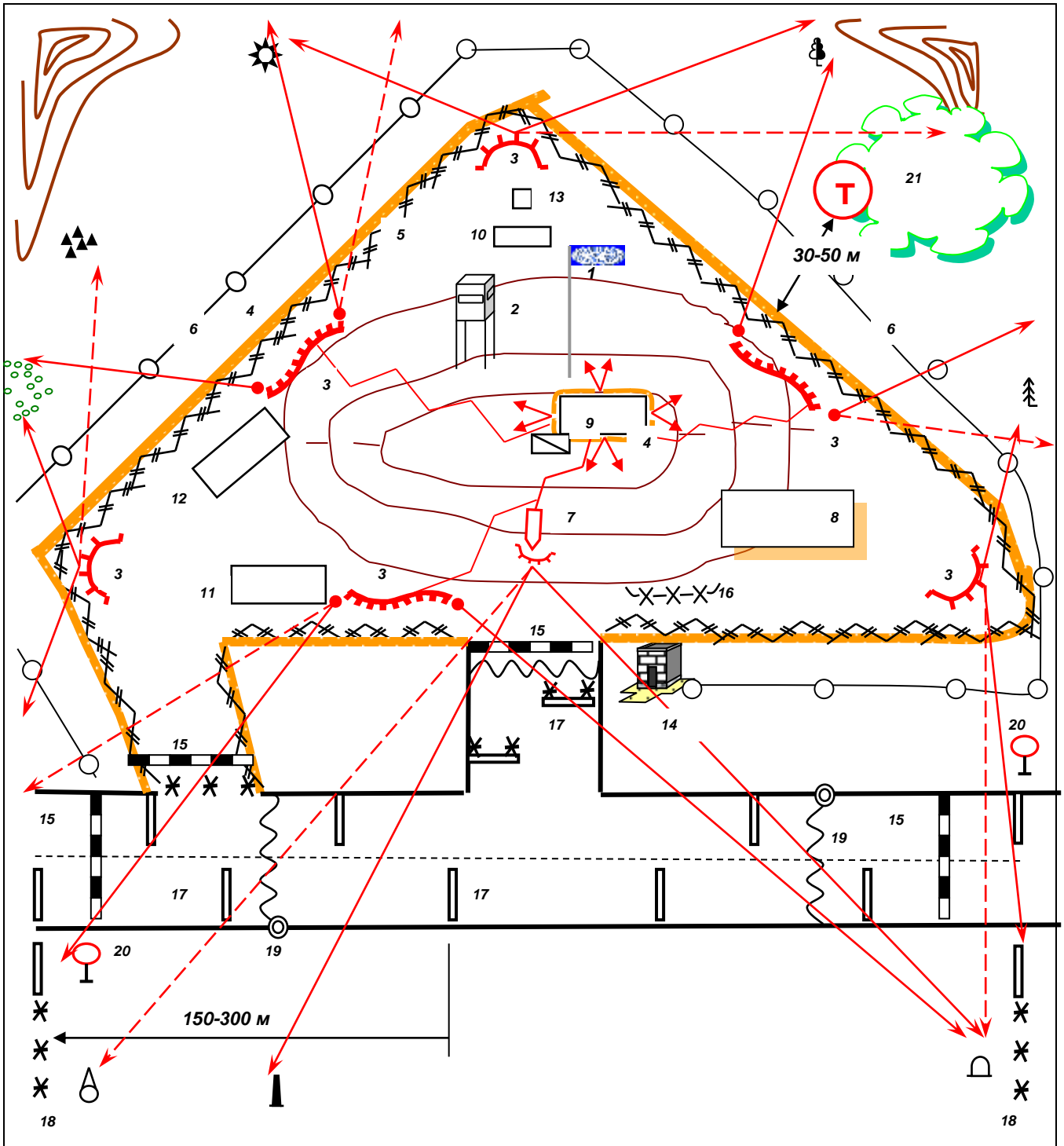
- зупинитися;
- повідомити в штаб частини і дочекатися саперів, не виходячи з машини;
- при необхідності залишити автомобіль – вийти з нього, не торкаючи (не обертаючи) при цьому рульове кермо, по можливості, через кузов або задні двері;
- відійти від автомобіля по його колії, тримаючись один від одного на відстані **не менш 20 метрів**;
- при необхідності – продовжити рух по колії.

У випадку, якщо автомобіль оснащений малогабаритними передавачами перешкод, ні в якому випадку їх не вимикати; якщо передавачі не були увімкнуті, – увімкнути їх.

в). До прибуття саперів:

- позначити небезпечну ділянку і перекрити дорогу;
- повідомити в найближчу частину (підрозділ) миротворчих сил;
- металевим щупом чи наявними іншими підручними засобами перевірити ділянку, на якій автомобіль здатний розвернутись;
- пасажирам вийти і рухатися по колії автомобіля у зворотному напрямку;
- автомобілю їхати у зворотному напрямку по своїй колії;
- в нічний час, по можливості, дочекатися світанку.

3.3 Організація спостереження на спостережному посту

Рис 3.3 Схема розміщення спостережного посту в складі механізованого взводу (варіант)

Умовні позначення:

1 – прапор миротворчих сил; 2 – спостережна вежа білого кольору зі знаком миротворчих сил і номером сП; 3 – оборонні позиції; 4 – земляний вал (кам'яна стінка); 5 – дровове загородження; 6 – сигнальні міні; 7 – чергова машина; 8 – укриття для техніки (за кам'яною стінкою або окопах); 9 – житлове приміщення зі стінами білого кольору (корімет, бунгало) за стінкою з бетонних блоків (палатка УСБ в укритті); 10 – місце для сміття; 11 – туалет; 12 – сховище ПММ; 13 – сховище МТЗ; 14 – місце вартового на вході; 15 – шлагбаум; 16 – пересувні загородження; 17 – перешкоди (залізобетонні вироби, їжаки і т. ін.); 18 – перешкоди для унеможливлення об'їзду; 19 – рухомі стрічки з шипами; 20 – інформаційно-вказівні знаки, знаки обмеження швидкості; 21 – вертолітна площадка

3.3.1 Призначення, різновиди і завдання спостережних постів

Спостережні пости (СП) (рис. 3.3) розгортаються з метою нагляду за всією діяльністю в районі миротворчих операцій:

- на лінії зіткнення конфліктуючих сторін;
- на кордонах і в середині буферної зони.

Крім того, на СП повинні бути:

- джерело автономного електроживлення потужністю, яка забезпечує роботу прожекторів і засобів зв'язку;
- засоби пожежогасіння;
- колючий дріт і матеріали для створення загороджень на загрозованих напрямках.

В зоні відповідальності може бути розгорнута мережа спостережних постів у сполученні з мережею КПП і маршрутами (місцевістю) проведення патрулювання.

Крім постійних пунктів спостереження можуть обладнуватись тимчасові та рухомі спостережні пункти (пости), яким вказується порядок ведення спостереження (вдень, вночі). Обладнання тимчасового СП аналогічно постійним пунктам спостереження.

На спостережний пост покладаються такі завдання:

- демонстрація сторонам, які знаходяться у конфлікті, і місцевому населенню присутності миротворчих сил;
- встановлення фактів порушення угоди про припинення вогню і проведення розслідування по них;
- спостереження за відведенням і переміщенням збройних формувань, важкого озброєння і техніки сторін, які знаходяться у конфлікті, у зазначені райони;
- забезпечення безпеки руху транзитного транспорту і припинення протиправних дій у відношенні до населення;
- спостереження за повітряним простором, прибережними районами, аеродромами, лініями припинення вогню, демаркаційними лініями в районі (секторі) відповідальності СП;
- підготовка доповідей про хід виконання завдань.

Залишати спостережені пункти дозволено за командою командира, від якого він виділяється чи самостійно при наявності чітко вираженої загрози життю особового складу.

3.3.2 Документація та оснащення спостережного поста

На СП повинні бути такі документи:

- карта району спостереження з позначеними на ній районами особливої уваги;
- панорамні фотографії або схеми із позначенням характерних місцевих предметів і відстаней до них;
- журнал реєстрації спостережень;
- графік чергування;
- інструкції про порядок застосування зброї, оповіщення і підйому за тривою, план;
- **плани:** охорони та оборони СП; посилення; евакуації; дій під час пожежі; затримання порушників і їх конвоювання; застосування і обслуговування наявної техніки та обладнання;
- довідник з малюнками літаків, вертольотів, танків, БМП, що використовуються сторонами, які беруть участь у конфлікті, а також типове обмундирування і знаки розпізнавання;
- бланки повідомлень і доповідей;

- біноклі;
- прилади нічного бачення;
- радіостанції і телефонні апарати з відповідними таблицями частот і переговорних таблиць;
- ракетниці з комплектом ракет різних кольорів, ручні гранати, сигнальні міни, гранати зі сльозоточивим газом, димові шашки, боєприпаси до табельної і особистої зброї;
- **запаси:** сухих пайків; питної води; індивідуальних медичних пакетів і медикаментів від різних хвороб; акумуляторних батарей.

3.3.3 Склад СП

Залежно від умов обстановки й обсягу завдань до складу спостережного поста може бути включений взвод або 1-2 механізованих відділення на штатній техніці з необхідним запасом боєприпасів, засобами радіолокаційного огляду, нічного бачення і освітлення місцевості.

Він обладнується в інженерному відношенні основними та запасними засобами зв'язку(телефон, радіозв'язок).

3.3.4 Розташування СП

Для виявлення порушників встановлених угод у залежності від умов обстановки, позиції СП можуть розташовуватись як на рівнинній місцевості (у долині) так і на пагорбах. Спостережні пости, як правило, доцільно розташовувати поблизу населених пунктів, перехрестя доріг, мостів через водні перешкоди, дефіле, ярів, ущелин.

Під час рекогносцировки можливих місць розташування СП необхідно враховувати:

- розташування конфронтуючих сторін;
- які райони і напрямки необхідно утримувати під спостереженням;
- наявність між сусідніми СП прихованого від спостереження («мертвого») простору;
- умови взаємодії із сусідніми СП, КПП і патрулями;
- висоту розташування самого СП;
- географічні особливості місцевості.

Спостережні пости повинні легко розпізнаватися і забезпечувати захист військовослужбовців, які знаходяться на них.

3.3.5 Рухомий спостережний пункт (пост)

Рухомий спостережний пункт (пост) – це група військовослужбовців на штатній техніці чи на автомобілі, яка виконує завдання щодо спостереження за місцевістю, важливими об'єктами з метою виявлення порушень особливого режиму, а також затримання, огляду осіб, що порушують правила особливого режиму, і доставки їх до військової поліції (або місцевих органів влади), вилучення зброї і боєприпасів, інші завдання.

До складу рухомого СП може входити до механізованого взводу зі штатним озброєнням.

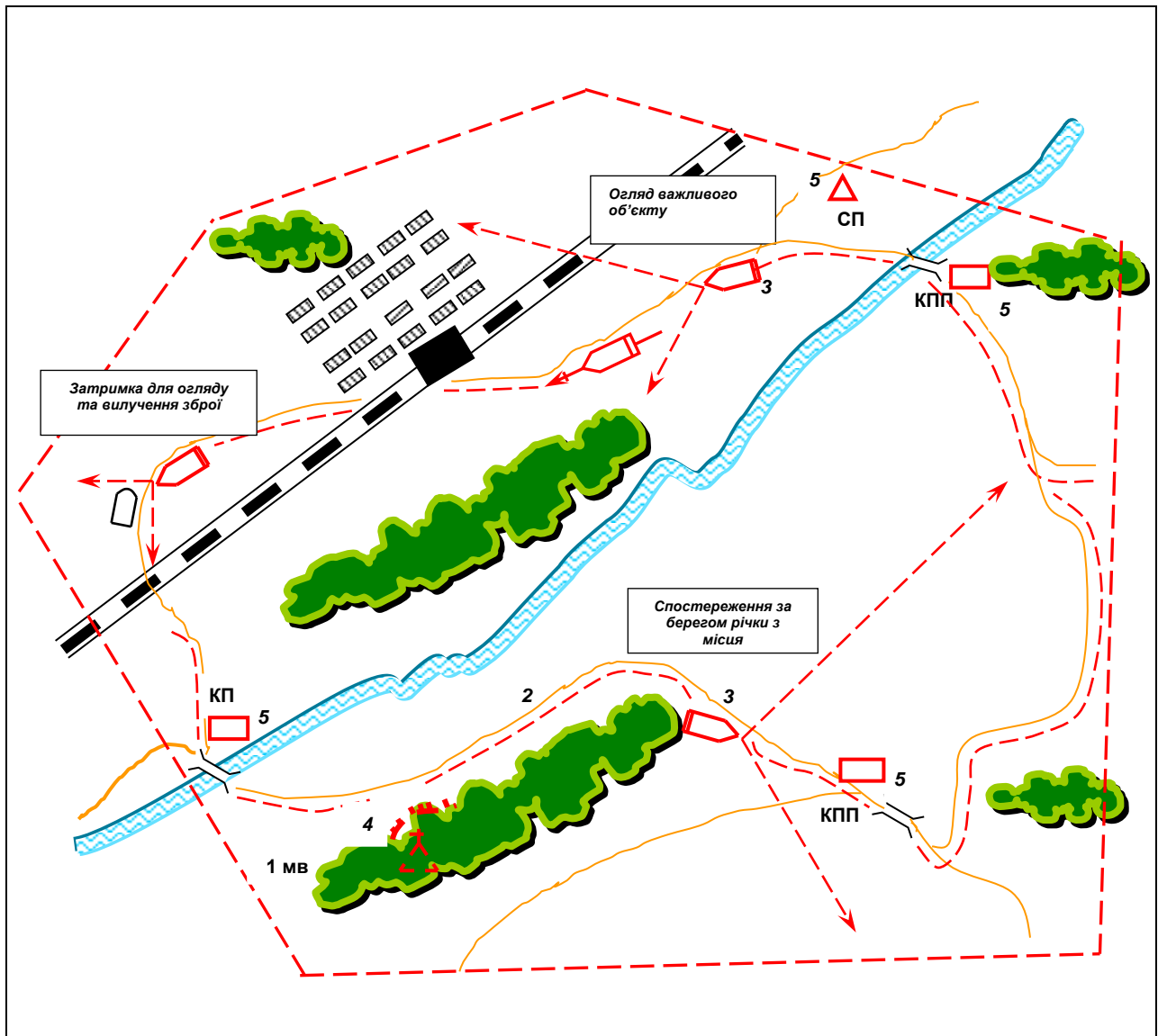

Рис. 3.4 Рухомий спостережний пункт (варіант)

Умовні позначення

1 – ділянка відповідальності; 2 – маршрут руху; 3 – місця виконання завдань; 4 – оборонна позиція 1 мв; 5 – місця розміщення стаціонарних КПП, СП

3.3.6 Постановка завдань командиром взводу спостережному посту

3.3.6.1 Зміст завдання постійному СП

При постановці завдання спостережному посту командир миротворчого взводу вказує:

- мету спостереження;
- місце, час і порядок облаштування спостережного посту;
- особливості місцевості;
- позиції сусідніх миротворчих СП і КПП, порядок взаємодії з ними;
- найближчі миротворчі позиції (напрямок, вид, відстань), позивні СП і КПП;
- склад, засоби підсилення СП;
- напрямок зосередження основних зусиль і методи спостереження, ліва і права межа;
- існуючі обмеження (якщо є);
- конкретні місця та населені пункти, яким необхідно приділити особливу увагу;
- порядок чергування та ведення журналу спостереження;
- форма одягу (порядок носіння зброї, шоломів, захисних жилетів та іншого екіпірування);

- порядок застосування палиць, сльозогінного газу, зброї;
- порядок оповіщення і підйому по тривозі, дій при пожежі;
- порядок дій при затриманні порушників і їх конвоюванні;
- порядок застосування і обслуговування наявної техніки та обладнання;
- порядок організації охорони та оборони СП;
- порядок посилення СП;
- порядок евакуації СП;
- порядок організації всебічного забезпечення;
- порядок перевірки документів, вилучення вибухівки та боєприпасів;
- порядок організації і підтримання зв'язку, представлення донесень, рапортів, звітів.

3.3.6.2 Зміст завдання рухомому СП

При постановці завдань рухомому спостережному посту вказуються:

- склад, засоби підсилення;
- способи виконання завдання;
- маршрут і швидкість руху;
- періодичність контролю (проїзду) по маршруту;
- час і місце прийому їжі та відпочинку особового складу;
- час готовності до виконання поставленого завдання;
- порядок підтримання зв'язку і надання доповідей.

3.3.7 Дії особового складу СП

3.3.7.1 Розподіл обов'язків особового складу СП

Для виконання завдань СП командир взводу (відділення) проводить бойовий розрахунок підрозділу і призначає: чергове відділення (зміну); відділення (зміну), що знаходиться в резерві; відділення (зміну), що відпочиває.

Командир (старший) чергового відділення (зміни) складає графік змін і відпочинку з розрахунку: 1-2 особи ведуть спостереження, інші забезпечують охорону і відпочивають.

3.3.7.2 Дії спостерігача

Спостерігач, отримавши завдання, починає спостереження з детального вивчення місцевості і визначення дальностей до орієнтирів, місцевих предметів у призначеному секторі.

Місцевість за якою ведеться спостереження поділяється на сектори, для якісного спостереження та швидкої доповіді.

Застосування оптичних приладів підвищує ефективність спостереження, надає можливість вести спостереження на великій відстані.

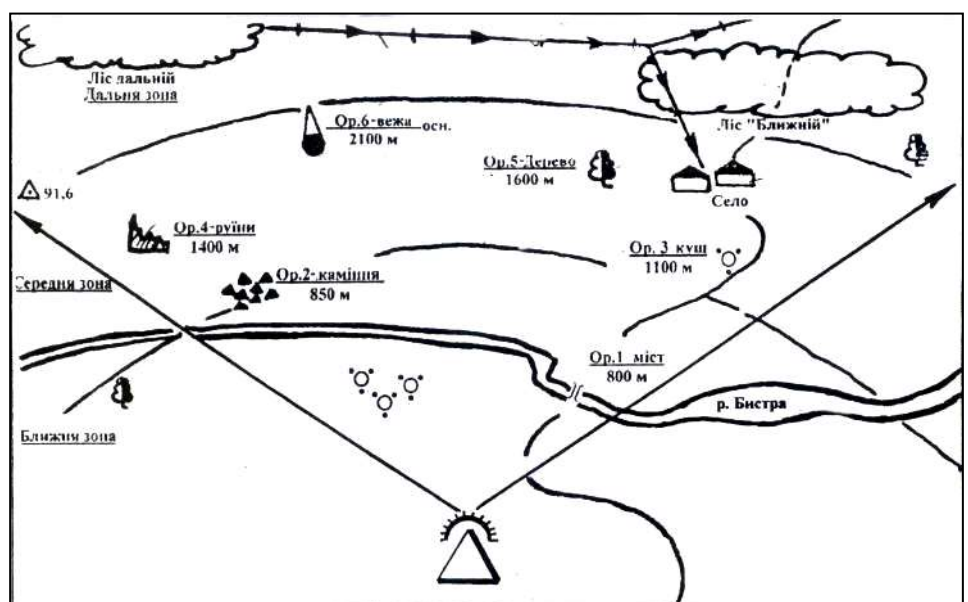

Рис.3.5 Порядок огляду місцевості із пункту спостереження

3.3.7.3 Дії відділень

Командир чергового відділення (старший зміни) записує в книгу реєстрації спостереження всі інциденти, що були помічені (навіть якщо вони здаються неважливими), і доповідає командирі взводу (відділення). Командир взводу (відділення) у встановлений час надсилає звіти в штаб-квартиру миротворчого підрозділу.

Відділення (зміна), що знаходиться в резерві, – обслуговує техніку, озброєння, знаходиться в готовності по тривозі зайняти оборонні позиції, або за наказом командира взводу здійснити патрулювання в певному районі та у разі необхідності здійснити контроль за натовпом.

Відділення (зміна), що відпочиває – займається повсякденною діяльністю на посту, відпочиває, готується згідно з бойовим розрахунком до несення служби.

3.3.8 Порядок несення служби СП

Наряд для несення служби на СП може призначатися **на термін до 3-х діб**, при необхідності – на більш тривалий термін. Старший СП щодня узагальнює результати спостереження і до встановленого терміну доповідає їх у встановленому порядку, а у випадку виявлення незаконної діяльності – негайно.

Якщо дозволяє обстановка, **особовий склад може залучатися для патрулювання на ділянці, яка не простежується із СП**. У цьому випадку військовослужбовці оснащуються всім необхідним для спостереження, зв'язку і забезпечення безпеки.

Радіо і телефонний контакт з вищою штаб-квартирою здійснюється щонайменше тричі на день. При виявленні підозрілої діяльності доповідь до вищої штаб-квартири здійснюється негайно, згідно з процедурами звітування. Повідомлення про сторони (підозрілу діяльність або порушення) повинні бути закодовані у зв'язку з можливістю їх підслуховування і записування сторонами конфлікту.

При виконанні завдань особовим складом спостережного посту **для контролю над заворушеннями та розгоном натовпу**, який загрожує звичайному громадському порядку, дозволяється використання необхідних і виправданих заходів.

Особи, які помічені у вчиненні серйозних дій кримінального характеру, затримуються з мінімальним застосуванням сили та зброї. Для їх супроводу призначається конвой – військовий наряд у складі від трьох і більше військовослужбовців. Конвоювання здійснюється, як правило, вдень.

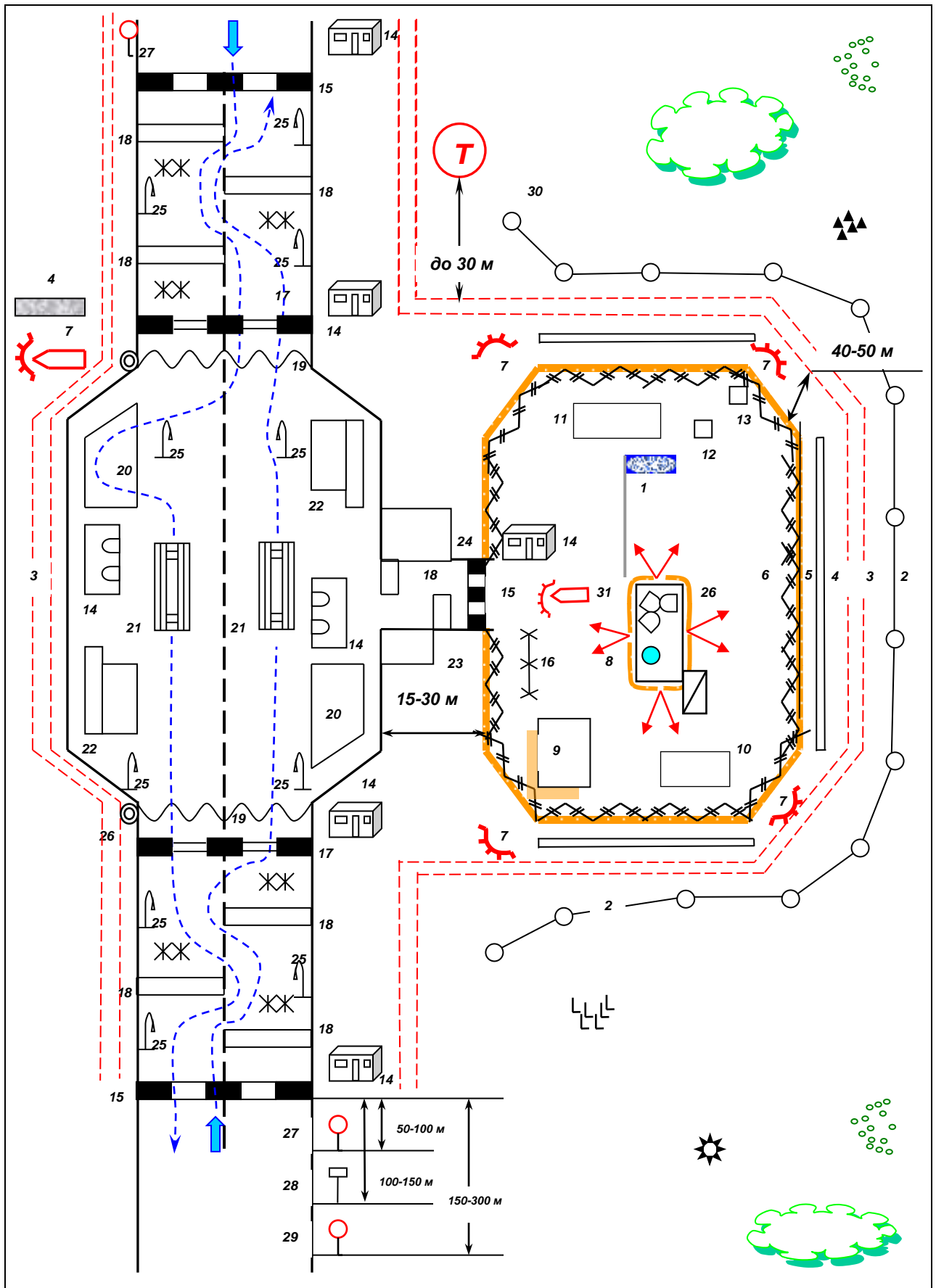
До дій кримінального характеру відносяться: вбивство, напад з застосуванням зброї, зґвалтування, підпал, пограбування.

Якщо усі можливі методи вичерпано і подальший розвиток подій може призвести до людських втрат, застосовується зброя (як крайній засіб).

3.4 Організація роботи на контрольно-пропускному пункті

3.4.1 Призначення, різновиди і завдання контрольно-пропускних пунктів

Для контролю за пересуванням людей і транспортних засобів у зоні роз'єднання (буферній, демілітаризованій зоні) створюється мережа **контрольно-пропускних пунктів (КПП)**, які здійснюють свою діяльність у тісній взаємодії з СП і патрулями.

Рис. 3.6 Схема розміщення стаціонарного кпп (варіант)

Умовні позначення:

1 – прапор миротворчих сил; 2 – сигнальне мінне поле; 3 – зовнішня огорожа або концертині; 4 – захист від гармат; 5 – земляний вал чи кам'яна стінка; 6 – дровове загородження; 7 – оборонні позиції; 8 – приміщення КПП зі стінами білого кольору і нанесеними на них знаками (на стінах і даху), які підсвічуються вночі. (КПП обладнується сховищем (бункером) для особового складу, місцями відпочинку та харчування, вмивання, туалетом; стіни КПП

обладнуються матеріалом, який не пробивається кулями, амбразури – протигранатною сіткою); 9 – стоянка техніки (за муром або в окопах); 10 – сховище ПММ; 11 – сховище МТЗ; 12 – відхоже місце; 13 – місце для сміття; 14 – укриття; 15 – шлагбаум; 16 – пересувні загородження; 17 – важкі шлагбауми; 18 – перешкоди (залізобетонні конструкції до 2-х тон, їжаки і т. ін.); 19 – рухомі стрічки з шипами; 20 – місце очікування; 21 – площадка огляду автомобілів (з естакадою або оглядовою ямою); 22 – площадка для обшуку людей; 23 – приміщення для затриманих осіб; 24 – площадка для затриманої техніки; 25 – ліхтар; 26 – прожектори; 27 – знак зупинки; 28 – щит з написом англійською та місцевою мовами «*Ви в'їжджаєте в зону (вийжджаєте із зони) миротворчих сил. Знизьте швидкість до 5 км/год. Будь ласка, приготуйте Ваші документи. Вогнепальна і холодна зброя, вибухові речовини в зоні відповідальності миротворчих сил не допускаються*»; 29 – знак обмеження швидкості; 30 – вертолітна площадка; 31 – чергова машина

КПП встановлюються з метою:

- показати сторонам конфлікту і місцевому населенню району присутність миротворців;
- перевіряти, оглядати та реєструвати весь рух людей, майна та транспортних засобів до і від миротворчої зони, а також у зоні відповідальності;
- запобігати контрабандному перевезенню зброї, боєприпасів та вибухових речовин, а також вільному пересуванню екстремістів, терористів, осіб оголошених у розшук;
- блокування дороги і припинення або обмеження руху у відповідності до визначеного порядку;
- звітування про всю діяльність по команді.

На КПП покладається:

- огляд і перевірка людей, транспорту і вантажів, що перетинають зону роз'єднання (буферну, демілітаризовану зону);
- запобігання проникнення порушників і незаконної доставки зброї, боєприпасів, вибухових речовин; блокування руху транспорту і людей (часткового чи повного);
- затримання громадян і транспортних засобів, що порушують встановлений режим поведінки;
- спостереження за місцевістю.

КПП поділяються на стаціонарні (постійні) і рухомі (мобільні), крім того можуть розгортатися тимчасові, приховані та спровоковані перепускні пункти.

КПП також відрізняються рівнем обшуку, який вони повинні проводити (всі особи та засоби пересування, вибіркові обшуки).

3.4.1.1 Стаціонарні КПП

Стаціонарні КПП розташовуються на перехрестях доріг, поблизу мостів, у вузьких долинах, на в'їздах (вийздах) в зону роз'єднання (буферну, демілітаризовану зону) і функціонують цілодобово. У залежності від віддалення поста від місць дислокації підрозділу, наряд для несення служби на стаціонарному КПП може призначатись на термін **до 3 діб**, а при необхідності – і на більш тривалий термін.

3.4.1.2 Рухомі (мобільні) КПП

Рухомі (мобільні) КПП розташовуються в місцях, які не контролюються стаціонарними КПП.

Мета їх дій полягає в зміцненні контролю та в недопущенні неконтрольованого проникнення осіб і перевезення зброї, наркотичних речовин і контрабанди з однієї зони в іншу.

Місце розташування вибирається так, щоб бути несподіванкою для людей та транспортних засобів, що пересуваються.

Рухомий КПП, як правило, *функціонує в межах деякого часу*. Після того, як його положення стає відомо і ефект дій зменшується, він знімається.

Рухомі КПП виконують завдання у взаємодії з іншими КПП і СП, *несподівано* зупиняючи автомобілі та осіб на короткий час для швидких оглядів. Вони повинні знаходитися у постійному полі зору спостережних постів, з метою їх підтримки забезпечуються переносними загородами і щитами з написами, як для стаціонарних КПП.

3.4.1.3 Тимчасовий КПП

Тимчасовий КПП може встановлюватись, як правило, пішим патрулем для перевірки осіб і транспорту на певній ділянці дороги, після чого він продовжує виконання завдань патрулюванням.

3.4.1.4 Прихований КПП

Прихований КПП створюється у разі необхідності затримання визначеного транспорту. Також він веде спостереження за рухом транспорту, але не зупиняє його.

3.4.1.5 Спровокований КПП

Спровокований КПП встановлюється у відповідь на певний інцидент у конкретному місці, де перевіряються всі особи та транспорт.

3.4.2 Документація і оснащення КПП:

На стаціонарному КПП повинні бути такі документи:

- карта району спостереження з позначеними на ній районами особливої уваги;
- панорамні фотографії або схеми із позначенням характерних місцевих предметів та відстаней до них;
- журнал реєстрації спостережень;
- графік чергування;
- інструкції про порядок застосування зброї, оповіщення і підйому за тривоги, план оборони і підсилення;
- план евакуації, дій під час пожежі, затримання порушників і їх конвоювання, щодо застосування і обслуговування наявної техніки й обладнання;
- план охорони та оборони КПП; довідник з малюнками літаків, вертольотів, танків, БМП, сторін, які беруть участь у конфлікті, а також типове обмундирування і знаки розпізнавання;
- бланки повідомлень і доповідей; біноклі;
- прилади нічного бачення; радіостанції і телефонні апарати з відповідними таблицями частот і переговорних таблиць;
- ракетниці з комплектом ракет різних кольорів, ручні гранати, сигнальні міни, гранати зі сльозоточивим газом, димові пашки, боєприпаси до табельної особистої зброї;
- запаси сухих пайків і питної води, індивідуальних медичних пакетів і медикаментів від різних хвороб, акумуляторних батарей.

Крім того, на КПП повинно бути джерело автономного електроживлення потужністю, яка забезпечує роботу прожекторів і засобів зв'язку, та засоби пожежогасіння; колючий дріт, матеріал для створення загороджень на загрозованих напрямках.

3.4.3 Склад КПП

При виконанні миротворчих завдань *на більшості стаціонарних КПП* задіюється, як правило, взвод, який складається, як мінімум, з трьох відділень,

кількість особового складу на інших КПП залежить від покладених завдань та умов обстановки.

До складу рухомого КПП входить не менше посиленого механізованого відділення на транспортних засобах (БТР), які повинні мати чіткі розпізнавальні знаки миротворчих сил.

3.4.4 Обов'язки і права особового складу КПП

Особовий склад КПП зобов'язаний:

- знати межі КПП;
- твердо знати завдання, обстановку і місцевість, що прилягає до КПП;
- забезпечити пропускний режим;
- припиняти порушення громадського порядку на визначеній території;
- вилучати зброю, боєприпаси, вибухові речовини в осіб, що не мають дозвіл на їх носіння;
- прихильно ставитися до пішоходів, водіїв і пасажирів;
- чемно розмовляти з людьми, не забороняти водію розмовляти з пасажирами;
- ввічливо просити осіб виконувати те, що треба, говорити нормально, не підвищувати голос;
- бути ввічливим під час обшуку, по можливості застосовувати металошукачі;
- бути спокійним, незалежно від власного почуття;
- завжди бути одягнутим згідно з вимогами Стройового Статуту.

Особовий склад КПП має право:

- перевіряти паспорти й інші документи, що засвідчують особу, здійснювати огляд транспортних засобів;
- затримувати і передавати представникам військової поліції, органів внутрішніх справ автотранспорт і осіб, які вчинили правопорушення;
- переслідувати осіб, які підозрюються у здійсненні злочинів і котрі чинили опір особовому складу;
- входити у житлові будинки (приміщення), приміщення підприємств, організацій і установ, використовувати їх транспорт (крім спеціального);
- при припиненні групових порушень суспільного порядку й інших антигромадських дій поблизу поста (маршруту), кордонів КПП у виняткових випадках застосовувати зброю.

Особовому складу КПП забороняється:

- залишати розташування поста;
- вступати в розмови зі сторонніми особами без службової необхідності;
- приймати і передавати будь-кому будь-які предмети;
- залишати зброю і боєприпаси без догляду, чи передавати їх будь-кому;
- грубіянити громадянам, вступати в суперечки з ними;
- досилати без необхідності патрон у патронник;
- кричати або виявляти нетерплячість, виражати будь-яку огиду;
- просовувати голову чи лікоть у вікно автомашини або відчиняти двері без дозволу;
- робити обшук жінок (без металошукача) або наказувати їм піднести руки догори;
- наставляти зброю прямо на жінок (крім випадків самооборони).

3.4.5 Постановка завдань командиром взводу контрольно-пропускному пункту

3.4.5.1 Зміст завдання постійному КПП

При постановці завдання КПП на організацію і несення служби командир вказує:

- мету організації КПП;
- місце, час і порядок облаштування КПП;
- особливості місцевості, методи спостереження за місцевістю;
- позиції сусідніх миротворчих ПС і КПП, порядок взаємодії з ними;
- найближчі миротворчі позиції (напрямок, вид, відстань), позивні СП і КПП;
- склад, засоби підсилення КПП;
- порядок блокування руху транспорту і людей (часткового чи повного);
- порядок огляду і перевірки документів, людей, транспорту і вантажів, що перетинають зону роз'єднання (буферну, демілітаризовану зону);
- порядок затримання громадян і транспортних засобів, що порушують режим особливого положення, вилучення зброї та боєприпасів;
- порядок чергування та ведення журналу обліку затриманого автотранспорту і вилученої зброї, боєприпасів, вибухових речовин та інших заборонених предметів;
- форма одягу (порядок носіння зброї, шоломів, захисних жилетів та іншого екіпірування);
- порядок застосування палиць, сльозогінного газу, зброї;
- порядок оповіщення і підйому по тривозі;
- порядок дій при пожежі;
- порядок конвоювання порушників;
- порядок застосування і обслуговування наявної техніки та обладнання;
- порядок організації охорони та оборони КПП;
- порядок посилення КПП;
- порядок евакуації КПП;
- порядок організації всебічного забезпечення;
- порядок організації і підтримання зв'язку, представлення донесень, рапортів, звітів.

3.4.5.2 Зміст завдання прихованому або спровокованому КПП

При встановленні прихованого або спровокованого КПП командир визначає його місце, призначає засідки (віддаляються на 50-100м в обидва напрямки), обирає місце для спостереження та організовує роботу.

Особлива увага звертається на:

- вибір зручної позиції для спостереження, можливості взаємо підтримки (вогневої підтримки) та взаємо прикриття;
- розвідку території перед зайняттям позицій;
- перевірку місцевості на наявність скритих вибухових пристроїв і відсутності ворожих засідок;
- організацію безперебійного зв'язку;
- можливості використання допомоги патруля-супутника.

3.4.6 Дії особового складу КПП

3.4.6.1 Розподіл обов'язків особового складу КПП

Для виконання завдань особовий склад, який призначений для несення служби на КПП, поділяється на групи:

- управління, перевірки документів і огляду транспортних засобів (поділяється на підгрупу попереднього огляду та підгрупу поглибленого огляду);
- прикриття (поділяється на підгрупу охорони та підгрупу підтримки), застосування спеціальних засобів і управління мінно-вибуховими загородженнями та резервну групу (відпочинку).

У встановлений час особовий склад КПП приступає до несення служби з перевірки транспортних засобів, перевезення вантажів і людей. *Зони огляду і очікування повинні бути відзначені білими смугами (спеціальними щитами).*

Персонал, який має дозвіл входити в зону, отримує інструкції щодо правил поведінки в миротворчій зоні. *Перед входом у зону персонал перевіряють для встановлення ідентичності документів і запобігання перенесення в зону через КПП нелегальних речей.* Перевірку персоналу дозволяється проводити різними способами (перевірка документів, обшук людей та техніки).

3.4.6.2 Порядок перевірки осіб, які перетинають кордон зони

Особи, які перетинають кордон зони роз'єднання (буферної, демілітаризованої зони), пред'являють документи, що засвідчують особу. Зразки документів, що дозволяють в'їзд у вказані зони, повинні знаходитися на КПП.

При перевірці місцевого населення перш за все перевіряються підозрілі особи, які мають незвичайний одяг, ведуть себе неадекватно. *Огляд людей здійснюється шляхом обшуку. Проведення особистого огляду солдати повинні здійснювати погляджуванням по одягу, а не поляскуванням.*

Окрема увага приділяється нижнім частинам тіла. *Обов'язковими для перевірки є головні убори, черевики, широкі штани, багаж.* Перш за все перевіряються підозрілі особи, які мають незвичайний одяг та ведуть себе неадекватно. При проведенні обшуку доцільно використовувати металошукачі (датчики), які виявляють металеві предмети.

Жінки оглядаються тільки військовослужбовцями жінками, у випадку коли їх немає – тільки технічними засобами в спеціально відведеному для цього приміщенні. Процедура обшуку жінок і священнослужителів командир повинен обговорити з місцевою владою.

При перевірці транспортних засобів здійснюється паспортний контроль водія та пасажирів, особлива увага приділяється автомобілям, в яких знаходиться одна людина. Транспортні засоби підлягають повному обшуку на предмет перевезення зброї та вибухових речовин. *При значному русі* можна перевіряти тільки кожний третій автомобіль, автомобілі тільки одного типу чи ті які рухаються в одному напрямку.

Автомобілі для огляду допускаються на територію КПП по одному. Поки перший на черзі автомобіль оглядається, інші, з виключеними двигунами, очікують огляду на відстані **не ближче 50 метрів**, під спостереженням підгрупи охорони КПП. За сигналом автомобіля, який перевіряється, водій наступного запускає двигун, повільно під'їжджає до зони огляду, пред'являє (пред'являють) посвідчення особи. Перш ніж відійти від автомобіля, водій повинен відкрити всі двері, капот і багажник.

Під час огляду автомобіля *водій і пасажир* знаходяться в зоні очікування, що розташовується **не ближче 5 метрів** від автомобіля, що перевіряється. Ця зона також знаходиться під спостереженням підгрупи охорони.

При перевірці автомобіля в якому знаходиться значна кількість людей, персонал контрольного пункту пропонує всім вийти з машини. Проводить огляд

кожної людини і відводить їх у бік, *не ближче 10 м* від машини, після цього проводиться огляд транспортного засобу на наявність зброї та вибухових пристроїв.

Послідовність огляду транспортних засобів:

- двигун (звертається увага на електричні дроти, за допомогою дзеркала оглядаються важкодоступні місця);
- пасажирський салон (обшуковуються сонцезахисні щитки, спинки сидінь, під сидіннями і килимками, кишені у дверцях, магнітофон, речова скринька, при цьому не торкаються перемикачів або інших підозрілих предметів, при виявленні останніх викликається фахівець);
- багажник (перевіряється весь багажник, у тому числі, місце кріплення запасного колеса, звертається увага на клунки, конверти, газети);
- шасі (оглядаються бампери, колісні ковпаки та ободи, застосовується інспекційне дзеркало для огляду під машиною);
- вантаж (для перевірки вантажу застосовують металеві стержні).

3.4.6.3 Документування результатів перевірки і заходи щодо порушників

При перевірці місцевого населення *проводиться обов'язкова його реєстрація*. При цьому в книгу реєстрації заносяться наступні дані:

- час;
- повне ім'я;
- маршрут руху.

У випадку, коли люди пересуваються без автомобілів, а, наприклад, на мулах чи верблюдах, робиться спеціальна відмітка з зазначенням кількості худоби.

Якщо в того, кого обшукують, знайдена зброя, боєприпаси, вибухові речовини, вони конфіскуються, а сама людина підлягає затриманню і допиту поліцією миротворчих сил та передачі органам місцевої влади.

Перевірені транспортні засоби та водії реєструються у журналі реєстрації, де вказується: час, коли пройшов огляд транспортний засіб, прізвище водія, колір, марка машини, номерний знак, напрямок руху, пункт призначення та інше.

При виявленні зброї, боєприпасів, вибухових речовин й інших заборонених предметів начальник КПП у присутності водія і групи огляду вилучає їх, складає акт із розписами присутніх. Вилучене по акту передається командирі підрозділу, від якого виставлено КПП і записується в «Журнал обліку затриманого автотранспорту і вилученої зброї, боєприпасів, вибухових речовин й інших заборонених предметів».

Затримані особи за першої нагоди передаються у місцеві правоохоронні чи інші відповідні органи.

3.4.6.4 Порядок застосування сили персоналом КПП

Зброя повинна знаходитися в положенні, що забезпечує її швидке застосування, і в той же час люди, що перевіряються, не повинні мати можливості блокувати застосування зброї.

Персонал, який обслуговує КПП, має право застосовувати силу і відкривати вогонь:

- в умовах оборони від збройного нападу;
- коли безпека персоналу під загрозою;
- у випадках спроб арештувати, поранити або захопити військовий чи цивільний миротворчий персонал;
- при намаганнях зупинити або перешкодити миротворчому персоналу виконувати свої обов'язки;

- при спробах викрасти або знищити техніку, обладнання КПП.

При цьому *треба враховувати*, що неприховане носіння зброї будь-ким не є проявом ворожих намірів.

Якщо при наближенні до КПП чи об'єкта, що охороняється, транспортний засіб не зупиняється за наказом, дозволяється застосування зброї для його зупинення.

Порядок застосування сили:

- командир КПП через мегафон подає команду зупинитись, а вартовий готує зброю до застосування;
- розгортається «*килим цвяхів*», призначений для пошкодження шин;
- персонал КПП займає позиції для оборони;
- по засобах зв'язку викликається допомога;
- якщо автомобіль не зупиняється, робиться попереджувальний постріл у землю перед автомобілем, наступний постріл здійснюється по колесах, у двигун, фари (необхідно по можливості уникати ураження людей).

Для затримання людей застосовується наступна процедура:

- робиться попереджувальний постріл у землю перед ними; ще один постріл у землю перед ними;
- постріл по ногах;
- при необхідності розосередження натовпу застосовується сльозогінний газ.

Застосування зброї повинно припинитись як тільки попередження виконано або ситуація нормалізувалась.

3.5 Охорона та оборона важливих об'єктів

Під час виконання миротворчих завдань взвод може приймати участь в охороні та обороні важливих об'єктів з метою запобігання терористичним актам щодо виведення їх з ладу.

Для охорони об'єкта виставляються сторожові пости, застави, засідки, секрети і пости спостереження на підступах до об'єкта, а також організовується безпосередня охорона об'єкта парними патрулями і вартовими.

Планування охорони та оборони важливих об'єктів здійснюється так само, як і в умовах стабілізаційних дій.

3.6 Супроводження конвоїв

3.6.1 Загальні положення щодо організації і супроводження конвоїв

В миротворчих операціях взвод може залучатися для супроводження конвоїв.

Головною метою конвою є забезпечення безпеки перевезення людей та вантажів через території та населені пункти, де проживає населення однієї із ворогуючих сторін. Організація перевезень буде залежати від типу перевезення і способу (наземний, повітряний, водний). Облікова документація конвою ведеться під час здійснення конвою та після його завершення.

Під час здійснення конвою необхідно:

- дотримуватись правил прихованості та таємності під час планування і видання наказів та розпоряджень;
- суворо дотримуватися дисципліни маршу під час пересувань;
- змінювати шляхи і часовий розклад перевезень;
- організовувати і відряджати підрозділи охорони з метою надійного та ефективного забезпечення супроводження під час пересувань і зупинок;
- мати постійний зв'язок із повітряною і вогневою підтримкою на випадок засідки, вищим командуванням і, по можливості, із силами держави-господаря;

- розподілити провідників, комунікаційне обладнання і зброю по колоні;
- зібрати інформацію у місцевого населення щодо спланованого маршруту;
- здійснювати заходи, в тому числі використовуючи службових собак, з метою запобігання раптовому нападу із засідок.

Старший конвою, після отримання завдання на здійснення конвою, повинен провести детальний аналіз запропонованого маршруту з урахуванням розміщення сил ворогуючих сторін, уважно вивчити маршрут руху конвою, рельєф місцевості на маршруті, якість доріг, найбільш небезпечні гірські ділянки маршруту, особливу увагу звернути на вивчення населених пунктів, через які проходить маршрут конвою (національність населення, політичні погляди, кримінальна обстановка).

Старший конвою за день до виконання завдання отримує у органів місцевої влади списки людей, майна та автотранспорту, які необхідно конвоювати, при цьому він перевіряє щоб серед цих людей не було осіб, які розшукуються за скоєння військових або інших злочинів.

Постійні конвої, які перевозять матеріали, особовий склад, продукти харчування, пошту і гроші, повинні використовувати встановлені маршрути, і тільки в окремих випадках (блокада доріг, напружена ситуація тощо) їх маршрути можуть змінюватися.

Для розвідки маршруту попереду конвою *можуть застосовуватись вертольоти. Причепи* для автомобілів (зменшують мобільність) в конвої *не використовуються*.

Крім цього, конвой повинен мати:

- карти всього маршруту;
- сигнальний пістолет або освітлювальні ракети;
- письмові інструкції щодо різних ситуацій (блокади доріг, випадки нальотів, використання альтернативних маршрутів тощо);
- радіозв'язок;
- плакат на останньому транспортному засобі англійською і місцевою мовами з текстом: «**Конвой ООН, не обганяти**»;
- аптечки у всіх транспортних засобах.

У всіх конвоях повинно бути не менше двох транспортних засобів і, як мінімум (рис. 3.7, 3.8), – два озброєних військово-службовці. Організація охорони, склад конвою залежить від кількості транспортних засобів і типу вантажу. Якщо необхідно, для захисту конвою використовуються БТР: один попереду, один у середині і один у кінці колони.

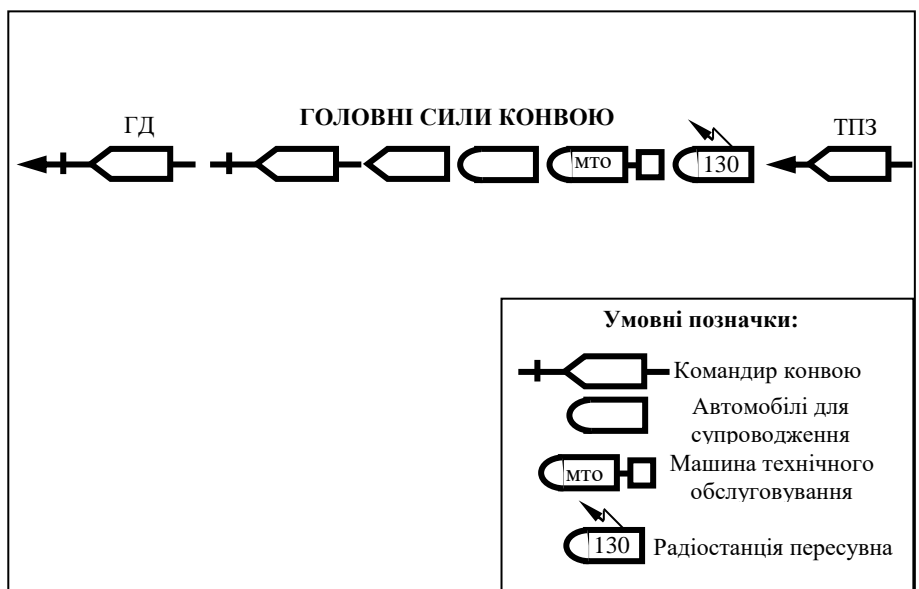

Рис. 3.7 Схема організації конвою

БТР, а в окремих випадках і транспортні засоби, для захисту від ураження радіокерованими вибуховими пристроями, у тому числі саморобними, оснащуються малогабаритними передавачами перешкод.

Особисте спорядження для особового складу конвою:

- військова форма;
- бронезилет;
- особиста зброя з трьома магазинами;
- берет ООН, польовий кашкет або шолом;

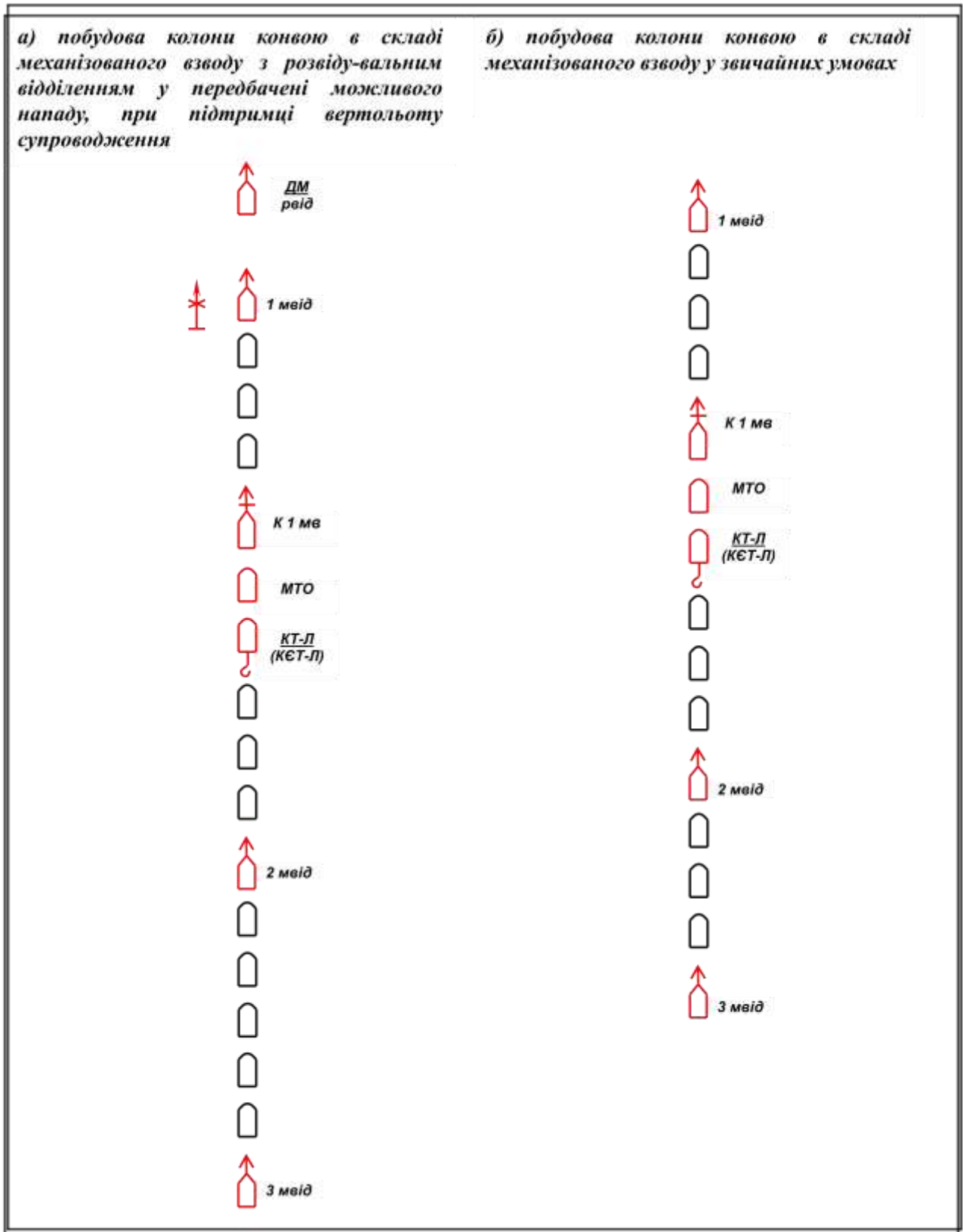

Рис. 3.8 Варіанти побудови колони конвою

Конвой здійснює *постійний зв'язок по радіо* зі штабом (оперативним відділенням) і в середині колони. Принаймі одна радіостанція повинна бути для підтримки зв'язку зі штабом (оперативним відділенням) на основній або запасній частоті, а також старший конвою повинен мати зв'язок з останнім транспортним засобом. Доцільно мати зв'язок з усіма транспортними засобами конвою.

3.6.2 Організація конвоювання

3.6.2.1 Режими руху конвоїв

При водінні машин у складі конвоїв необхідно дотримуватися швидкості **60...70 км/год.**

Особливу увагу при русі в складі конвою слід приділяти:

- стану дорожнього покриття на предмет свіжих ознак ремонту;
- стану узбіччя дороги;
- наявності на дорозі та узбіччі сторонніх підозрілих предметів, загнаних тварин і покинутих автомобілів, що є ознаками можливого мінування;
- дотриманню дистанції, яка забезпечить безаварійну експлуатацію та можливість вогневої підтримки машин зі складу конвою;
- підвищенню уваги та витримки водіїв та старших машин під час руху по населеним пунктам.

При виконанні завдань в пустельно-піщаній місцевості необхідно вибирати ділянки з твердим ґрунтом чи рослинним покривом. Вологі солончакові, мулисті і глинисті ділянки необхідно обходити або долати після попередньої розвідки.

При великій запиленості повітря рух у колоні здійснюється «внакладку», тобто водій машини, яка рухається позаду, тримається зовні пилової хмари від машин, які йдуть попереду.

Під час проходження густої пилової смуги слід уникати поворотів і рухатися в раніше вибраному напрямку, в цей час спостереження за дорогою і місцевістю ведуть всі члени екіпажу.

Піщані ділянки проходяться при увімкнутих передніх мостах з пониженим тиском у шинах. Під час руху по піску вигідніше користуватися високими передачами. При цьому швидкість руху не повинна перевищувати допустиму для вибраного тиску в шинах (згідно інструкції по експлуатації машин).

3.6.2.2 Постановка завдань командиром взводу на здійснення конвоювання

При постановці завдання на здійснення конвоювання командир взводу вказує:

- завдання конвою та маршрут руху;
- загальну ситуацію в районі виконання завдання, особливі події, що сталися, які необхідно мати на увазі;
- небезпечні ділянки та розташування ворожих угруповань і формувань на маршруті руху та їх ймовірний характер дій та намірів;
- місця розташування на маршруті руху баз, таборів миротворчих сил, а також місць несення ними служби (патрулі, КПП, СП);
- на чому зосередити основні зусилля (особливу увагу);
- швидкість руху, дистанцію між машинами (всі машини повинні бути в полі зорової видимості), порядок ведення спостереження та огляду місцевості під час руху;
- бойовий розподіл особового складу (ставити завдання відділенням, екіпажам, старшим на головній та останній машині) на випадок збройного нападу чи виникнення масових порушень правопорядку, на випадок непередбаченої зупинки чи поломки техніки;

- склад і порядок шикування колони;
- радіодані, порядок і засоби зв'язку зі старшим командиром під час виконання завдання та у невідкладних випадках, порядок доповіді в штаб батальйону, кодові слова для непередбачених випадків та зв'язку;
- порядок дій на випадок втрати зв'язку; процедури перевірок, якими користуються інші контингенти;
- сигнали управління, умовні сигнали та порядок дій за ними; порядок дій по прибутті до місця призначення;
- екіпірування та форма одягу особового складу, положення зброї та порядок її застосування;
- порядок надання медичної допомоги та виклику евакогрупи;
- час готовності до виконання завдання.

3.6.2.3 Підготовчі заходи щодо конвоювання

Незалежно від статусу персоналу, що супроводжується, *конвой знаходиться у підпорядкуванні старшого конвою*, який за нього відповідає.

Перед від'їздом *старший конвою повинен провести інструктаж всього особового складу* щодо порядку здійснення конвою, загальної ситуації і довести особливі інструкції, яких особовий склад конвою повинен дотримуватися (вказівки щодо формування конвою, відстані між автомобілями, швидкості і порядку дій у випадку нестандартних ситуацій) та представляє письмовий документ, в якому вказується склад конвою, включаючи кожну людину і транспортний засіб.

Після інструктажу старший конвою перевіряє засвоєння особовим складом поставлених завдань.

Особовий склад і техніка прибувають на місце зустрічі конвою, як правило, за півгодини до початку руху. Призначений особовий склад перевіряється згідно списку людей у всіх видах автотранспорту (автобуси, легкові та вантажні автомобілі), а старший конвою повинен розставити бойові машини в колоні конвою, рівномірно розподілити сили та засоби захисту конвою від нападу. Всі цивільні особи та їх транспорт, як правило, обшуковуються до початку руху конвою.

3.6.2.4 Порядок руху конвою

Під час руху *старший конвою повинен знаходитись у другому або в третьому автомобілі* і мати радіозв'язок з кожним автомобілем конвою.

З отриманням доповіді про готовність до руху він дає команду на початок руху, наприклад: **«Процесія, всім 777»** («777» – сигнал, який визначає команду: «почати рух»). Всі екіпажі по черзі доповідають, наприклад: **«Я Бутон-11, 777 виконав»**. Після цього старший конвою подає команду на увімкнення передавачів перешкод, якими оснащена техніка конвою. Вимикання передавачів перешкод здійснюється після прибуття у пункт призначення за командою старшого конвою.

Для відслідкування руху конвою, на протязі маршруту призначаються контрольні точки (населені пункти, перевали, повороти або перехрестя). Про проходження них (наприклад, точки №5) екіпажі доповідають старшому конвою, наприклад: **«Я Бутон-11, 635, 5»** («635» – сигнал, який визначає повідомлення: «пройшов»). З отриманням останньої доповіді, старший конвою доповідає командирі, який призначив конвой: **«Фокстрот, я Процесія, 635, 5»**. При проходженні найбільш небезпечних населених пунктів в яких спостерігається висока кримінальна активність та негативний настрій щодо до осіб, які конвоюються, для швидкого та якісного управління особовим складом конвою розробляються умовні команди: **«Процесія,**

всім 999», що, наприклад, визначає *«увага направо»*, *«Процесія, всім 888»* – *«увага наліво»* тощо.

При здійсненні конвоювання старший конвою повинен доповісти по засобах зв'язку:

- про кількість людей та транспорту;
- про початок руху конвою за маршрутом;
- про проходження контрольних пунктів на маршруті (закодовано);
- про час прибуття до місця призначення.

Він повинен слідкувати за суворим виконанням дисципліни конвою (за встановленою швидкістю, за дистанціями та наявністю візуального контакту між транспортними засобами, при цьому дистанції можуть бути змінені, враховуючи інтенсивність руху).

Про всі випадки порушення встановленого режиму руху колони старший конвою негайно доповідає командир, який призначив конвой.

У випадках виходу з ладу (поломки) цивільного автотранспорту, який конвоюється, колона конвою продовжує рух без зупинок; зламана машина охороняється миротворчим персоналом, у зоні відповідальності якого це трапилось.

При виході зі строю автотранспорту конвою, необхідно:

- перемістити транспортний засіб на обочину дороги (враховуючи можливість наявності мін);
- знайти причину виходу з ладу транспортного засобу;
- повідомити про це до штабу;
- якщо можливо, відремонтувати транспортний засіб власними силами, а у разі неможливості викликати технічну допомогу;
- перевантажити вантаж із пошкодженого транспортного засобу до інших (при наявності місця);
- залишити транспортний засіб із водієм і одним охоронцем для очікування технічної допомоги.

У випадку дорожньо-транспортної пригоди під час конвоювання необхідно:

- огородити район дорожньо-транспортної пригоди;
- виставити попереджувальні знаки;
- повідомити про це в штаб;
- викликати військову поліцію;
- якщо є поранені, надати їм першу медичну допомогу і викликати швидку допомогу.

У випадку обстрілу необхідно:

- вести вогонь у відповідь (якщо можливо, спочатку попереджувальні постріли);
- зупинити транспортні засоби, щоб запобігти їх входу в зону обстрілу, або продовжити рух вперед, якщо неможливо здійснити безпечний відхід з метою вийти з під обстрілу.

Про обстріл негайно повідомляється в штаб для виклику підкріплення й іншої допомоги на місце події. Пораненим надається перша медична допомога, вони евакуюються відповідно до інструкції щодо дій у таких випадках.

Спроби нальоту перешкоджаються жорсткими діями – щільним веденням вогню у відповідь.

3.6.2.5 Кінцевий етап конвоювання

У пункті призначення старший конвою віддає наказ щодо подальших дій і призначає особовий склад для розвантаження вантажу. При необхідності він дає вказівки щодо прийому їжі, розміщення та повернення назад.

Після повернення в розташування підрозділу *старший конвою проводить розбір дій конвою та подає звіт*, в якому вказує:

- діяльність, положення і одяг воюючих сил, час зустрічі;
- зміни стану шляху;
- про дії насильства проти конвою (націлювання зброї, метання каміння тощо);
- випадки ворожого ставлення цивільного населення до конвою (викрики, глузування);
- випадки стрільби по конвою або навколо нього;
- реакцію конвою;
- крадіжки (що було викрадено, опис злодія, місце крадіжки та реакція конвою).

3.7 Супроводження офіційних (високопосадових) осіб

Під час супроводу офіційних (високопосадових) осіб силами миротворчого підрозділу планування заходів аналогічне плануванню супроводу колон. Разом із цим *основні зусилля зосереджуються на забезпеченні гарантованої безпеки особи, супроводження якої проводиться.*

Для забезпечення супроводження офіційних (високопосадових) осіб *розробляється план, який включає:*

- порядок дій при атаці на особу, яка супроводжується, при посадці в транспортний засіб і при висадці з нього;
- порядунку цих осіб у випадку нападу;
- виділення достатньої охорони в місцях, де високопоставлені особи переходять з одного виду транспорту до другого.

До розробки і виконання плану супроводу офіційної особи допускається обмежене коло осіб. Старший конвою затверджує список осіб, яким дозволяється мати доступ до високопоставлених осіб під час їх супроводження.

Призначення і склад підрозділу супроводу офіційної особи здійснює командир миротворчого підрозділу, користуючись міркуваннями забезпечення найвищої безпеки.

При організації підготовки та під час здійснення супроводження офіційних (високо посадових) осіб необхідно:

- дотримуватись правил прихованості, таємності в плануванні і виданні наказів на супроводження;
- суворо дотримуватись дисципліни під час пересувань;
- змінювати шляхи і часовий розклад переміщень;
- вживати необхідних заходів для забезпечення супроводження;
- організовувати і відправляти підрозділи охорони в такий спосіб, щоб забезпечити зв'язок із повітряною і вогневою підтримкою на випадок засідки, а також з резервами і підрозділами (силами) негайного реагування;
- налагодити зв'язок із підрозділами сусідніх миротворчих контингентів, вищим командуванням і по можливості із силами держави-господаря;
- розподіляти провідників.

3.8 Сприяння переговорам

Командир миротворчого підрозділу може стати учасником переговорів із представниками конфліктуючих сторін і місцевими органами влади *Всебічне сприяння таким переговорам* має на меті запобігання зростання напруженості, а також досягнення компромісу між ними.

Завдання переговорів:

- визначити й уточнити розбіжності сторін;
- вирішити суперечку чи запобігти її ескалації;
- врегулювати конфлікт чи хоча б звузити його розмах.

Результатами переговорів можуть бути:

- *підписання угоди* – письмового документа про урегулювання, яке підписує командир підрозділу миротворчих сил і командир підрозділу (формування) протилежної сторони;
- *досягнення порозуміння* – письмовий документ про урегулювання, який з політичних причин ніким не підписується;
- *досягнення домовленості* – усного урегулювання між сторонами (навіть усну домовленість необхідно детально за протоколювати).

Під час переговорів із представниками конфліктуючих сторін і місцевими органами влади, в залежності від ситуації при веденні переговорів, може залучатися *група охорони (військовий наряд)* у складі трьох і більше військовослужбовців. Її загальне призначення – охорона командного складу, спостерігачів й інших осіб під час виконання ними службових завдань.

3.9 Організація рятувальних заходів і медичної допомоги

Виконання рятувальних робіт і надання медичної допомоги у випадках масових поранень здійснюється в умовах необхідності термінового захисту населення, запобігання розвитку чи зменшення впливу різноманітних надзвичайних ситуацій (НС) шляхом виконання рятувальних та інших невідкладних заходів.

Виконання цих заходів миротворчими підрозділами, в багатьох випадках, практично аналогічно участі механізованих підрозділів у специфічних діях, пов'язаних з ліквідацією НС на власній території.

Рятувальні та інші невідкладні заходи починаються відразу ж у міру готовності сил і засобів для їх проведення, ведуться безперервно з необхідною заміною рятівників і ліквідаторів при дотриманні техніки безпеки.

Метою проведення рятувальних та інших невідкладних заходів (Р і ІНЗ) в осередках масового ураження є рятування людей та надання медичної допомоги ураженим, локалізація аварій та усунення пошкоджень, які перешкоджають проведенню рятувальних і відновлювальних робіт.

Рятувальні заходи включають:

- розвідку маршрутів висування формувань і об'єктів робіт;
- локалізацію і гасіння пожеж на маршрутах висування і на ділянках робіт;
- пошук уражених і витягування їх із пошкоджених та палаючих будинків, загазованих, затоплених, задимлених приміщень, із завалів;
- розкриття зруйнованих, пошкоджених, завалених споруд і рятування людей, які там знаходяться;
- подачу повітря в завалені споруди з пошкодженою фільтровентиляційною системою;
- надання першої медичної допомоги ураженим та евакуація їх до лікарських установ;
- виведення (вивезення) населення з небезпечних зон у безпечні райони;

– санітарну обробку людей, ветеринарну обробку сільськогосподарських тварин, дезактивацію та дегазацію техніки, засобів захисту, одягу, продовольства, їжі, води, фуражу.

Інші невідкладні заходи включають:

- влаштування проїздів (проходів) у завалах і в зонах ураження;
- локалізацію аварій на газових, електричних мережах з метою забезпечення умов для проведення рятувальних робіт;
- укріплення чи руйнування конструкцій будинків і споруд, які загрожують обвалом і перешкоджають безпечному руху та проведенню рятувальних робіт;
- ремонт і відновлення пошкоджених і зруйнованих ліній зв'язку та комунально-енергетичних мереж із метою забезпечення рятувальних та інших невідкладних робіт, а також захисних споруд для укриття людей у випадку повторних надзвичайних ситуацій;
- пошук, знешкодження та знищення боєприпасів, що не розірвалися та інших вибухонебезпечних предметів.

Послідовність, прийоми і способи проведення Р та ІНЗ залежать від характеру руйнування будівель і споруд, аварій комунальних, енергетичних і технологічних мереж, від ступеня радіоактивного та хімічного зараження території об'єкта, пожеж тощо.

У першу чергу проводяться роботи з влаштування проїздів і проходів до зруйнованих захисних споруд, пошкоджених і зруйнованих будинків, де можуть знаходитись люди, а також у місцях аварій, які перешкоджають або утрудняють проведення рятувальних робіт. Проїзди встановлюються шириною **3...3,5 м** для одно-бічного та **6...6,5 м** для двобічного руху. При однобічному русі через кожні **150...200 м** передбачаються роз'їзди довжиною **15...20 м**. Для влаштування проїздів, проходів використовуються інженерні підрозділи, які мають автокрани і бульдозери.

Противопожежні формування висуваються до об'єктів робіт, починають локалізацію та гасіння пожеж там, де знаходяться люди. При гасінні пожеж використовуються запасні та водонапірні резервуари.

Для пошуку і рятування людей призначаються рятувальні групи на базі механізованих підрозділів миротворчого контингенту. Пошук і рятування людей розпочинається відразу після введення рятувальних груп на об'єкт. Особовий склад розшукує сховища та укриття, встановлює зв'язок із тими, хто переховується в захисних спорудах із використанням засобів зв'язку, що збереглися, через повітряно-забірні отвори, а також шляхом перестукування крізь двері, стіни, труби водопостачання та опалення. *В першу чергу* в сховище подається повітря, для чого розчищають повітряно-забірні канали, роблять отвори у стінах і перекриттях.

При розчищенні сховища використовуються різні способи залежно від його конструкції та характеру завалу: розбирання завалу над основним входом з наступним відкриттям дверей чи вирізанням у них отворів; відкопування лазу чи аварійного виходу; влаштування отворів у стіні сховища із суміжного приміщення; розбирання завалу над перекриттям сховища з наступним пробиванням у ньому отвору для виведення людей тощо. Поряд з цим під час пошуку людей в осередках ураження обстежують підвальні приміщення, які не пристосовані для переховування, дорожні споруди (труби, кювети), зовнішні віконні та сходові приямки.

Основний спосіб локалізації аварій та пошкоджень на комунально-енергетичних і технологічних мережах – відключення зруйнованих ділянок у будинках:

- відключення мережі тепlopостачання;
- знеструмлення;
- вимикання каналізаційних мереж і відведення стічних вод;
- вимикання насосів.

При селих потоках, зсувах основний спосіб боротьби – закріплення та стимулювання розвитку ґрунтового і рослинного покриву на гірських схилах і особливо в місцях зародження селів; а також зменшення надходження поверхневих вод, спуск танучої води, перекачування води за допомогою насосів, правильне розташування на схилах гір гідротехнічних споруд. Ефективний спосіб боротьби з селями – вловлювання їх спеціальними котловинами, а також штучне розрідження селевого потоку водою.

Після буревіїв, ураганів зведені формування разом з усім працездатним населенням проводять рятувальні та аварійно-відновлювальні роботи, рятують людей із завалених захисних та інших споруд, надають їм допомогу, відновлюють пошкоджені будівлі, лінії електропередач і зв'язку, газо- та водогони, проводять інші аварійно-відновлювальні роботи.

Основним способом гасіння підземних торф'яних пожеж є обкопування палаючої території канавами шириною *0,7...1,0 м* і глибиною до мінерального ґрунту чи ґрунтових вод. Обкопування розпочинається з боку об'єктів чи населених пунктів, які можуть зайнятися від палаючого торфу. Для гасіння палаючих штабелів торфу, а також гасіння підземних пожеж використовується вода у вигляді потужних струменів. Водойою заливають місця горіння торфу під землею та на поверхні землі.

Ліквідація лісової пожежі складається із зупинки пожежі, локалізації, остаточного гасіння та оконтурення небезпечної ділянки.

Надання медичної допомоги включає комплекс діагностично-лікувальних заходів, які надаються потерпілому та хворому невідкладно при травмах, отруєннях тощо, з метою повернути або підтримати життєво важливі функції організму та зменшити загрозу для життя під час виникнення ускладнень.

Перша медична допомога надається на місці отримання травми, в медичному пункті (в місці розташування миротворців) та під час евакуації до лікувального закладу.

При наданні першої медичної допомоги найбільш суттєвим є вміння кожного військовослужбовця зупинити кровотечу, накладити асептичну пов'язку для захисту рани, здійснити протишокові заходи (обезболюючих препаратів, серцевих засобів), провести транспортну іммобілізацію, надати допомогу при опіках, струмових травмах, гострих отруєннях.

3.10 Організація захисту власних об'єктів миротворчих підрозділів

3.10.1 Організація оборони об'єктів миротворчих підрозділів

Для захисту власних об'єктів миротворчих підрозділів, як правило, застосовуються *два способи дій*:

- кругова оборона;
- оборона приміщення.

3.10.1.1 Організація кругової оборони

Кругова оборона здійснюється для утримання і захисту від обстрілу району розташування штаб-квартири та місць розташування миротворчих контингентів.

Кругова оборона може бути внутрішньою і зовнішньою.

Найбільш доцільно призначати *дві третини підрозділу* для зайняття зовнішньої кругової оборони, а *одну третину* – на внутрішній.

Внутрішній круг оборони повинен бути настільки віддалений від зовнішнього, *щоб не було можливості* прострілу противником двох кругів оборони одночасно без зміни вогневих позицій. Проте він повинен бути на такій відстані від зовнішнього, щоб, за необхідності, надати допомогу зовнішньому кругу вогнем стрілецької зброї.

Для бойових машин обладнуються основні і запасні вогневі позиції, командири бойових машин заздалегідь готують картки вогню.

Підрозділи, основними завданнями яких є оборона об'єкта, негайно займають позиції оборони в призначеному секторі з метою протидіяти будь-якій загрозі. Одиночні та парні окопи обладнуються біля всіх житлових приміщень, приміщень адміністрації.

3.10.1.2 Організація оборони приміщення

Підрозділ, що виділяється для охорони приміщення, відповідає за:

- контроль персоналу;
- доступ до транспортних засобів;
- направлення патрулів в зовнішній і внутрішній периметри кругової оборони;

- ведення спостереження (за допомогою прожекторів, біноклів, пристроїв нічного бачення).

Підрозділ охорони розміщується у вартовому приміщенні (в будинку чи зовні), в якому є місце для відпочинку і засоби зв'язку. До складу охорони входять нерухомі та рухомі вартові.

Для оборони штаб-квартири (рис. 3.8) вживаються два типи охорони:

- спостережна;
- контрольна.

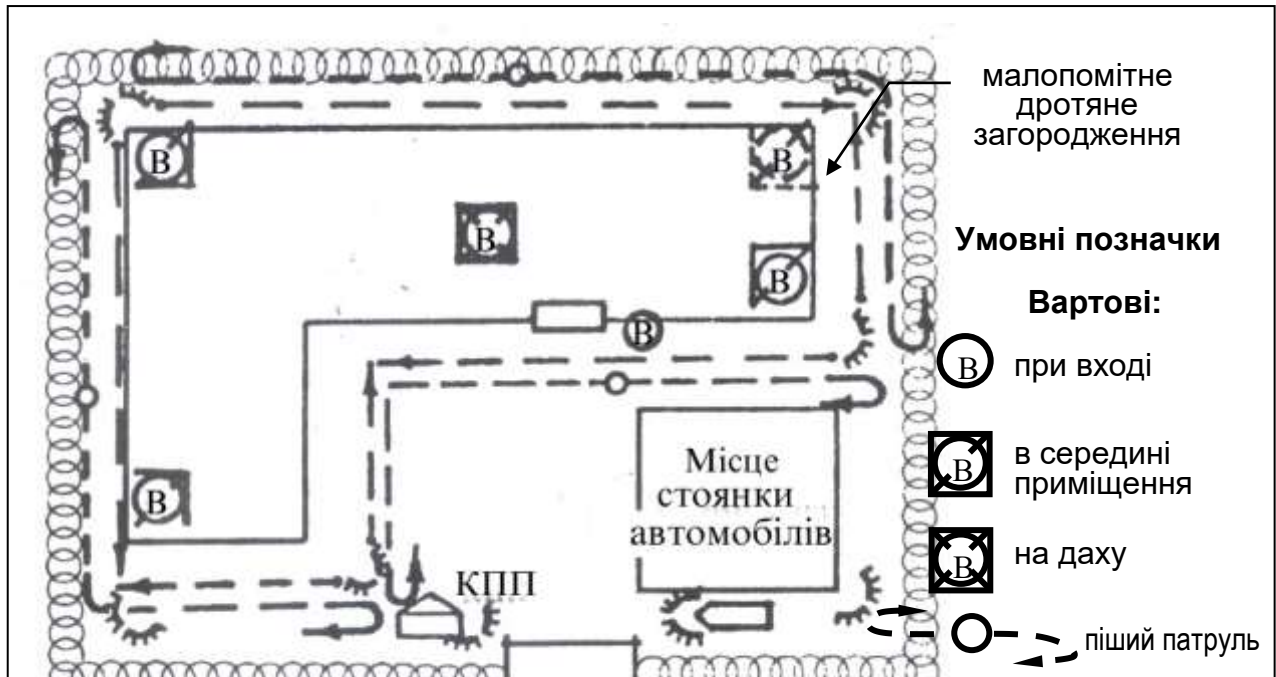

Рис. 3.8 Оборона штаб-квартири (варіант)

Спостережна охорона здійснюється, як правило, з позиції, яка розташовується на найвищому поверсі будинку і яка захищена мішками з піском. Вартові повинні мати в полі зору визначену територію і найближчі підступи до неї.

Контрольна охорона здійснюється вартовими у входів для персоналу і у в'їзду для транспортних засобів.

Вартові контрольної охорони пропускають тільки той персонал, який має особисте посвідчення.

Близько до приміщення має право під'їжджати тільки автотранспорт миротворчих сил. *Всі інші транспортні засоби повертають на стоянку, яка розташовується на відстані декілька сот метрів від приміщення.*

На дорозі слід застосовувати бетонні блоки та інші перешкоди, а також переносні загорождення для зупинки автомашин.

Перед тим, як пропускати будь-кого, хто не є членом миротворчих сил, треба обшукати і оглянути машини. По можливості використовуються собаки, які навчені шукати вибухові речовини.

3.10.2 Постановка завдань командиром взводу щодо організації охорони та оборони об'єкту миротворчих підрозділів

Під час організації охорони та оборони важливого об'єкта командир взводу (старший охорони) вказує:

- напрямки, на яких необхідно зосередити основну увагу;
- де і яку мати охорону;

- склад і завдання охорони, час її виставляння;
- пропуск і відгук;
- час і порядок доповіді.

Командир взводу, який виконує завдання щодо забезпечення охорони та оборони важливих об'єктів, повинен завжди знати де знаходяться, що роблять, у чому мають потребу підрозділи охорони та оборони і впливати на хід виконання ними завдань усіма наявними в його розпорядженні силами і засобами.

Він керує ними шляхом віддання розпоряджень по радіо, рухомими засобами і сигналами, висилкою дозорів, особистою перевіркою служби .

Закінчення

Миротворча діяльність Збройних Сил України є вагомим аргументом серйозності політичних заяв керівництва держави про поглиблення її участі в міжнародній системі безпеки та гідний внесок до цієї системи.

Участь Збройних Сил України в міжнародних операціях і миротворчих місіях не лише забезпечує авторитет України в демократичному суспільстві, але й сприяє підтриманню боєздатності військових частин і підрозділів, є важливим чинником професіоналізації Збройних Сил.

Лекцію розробив
старший викладач кафедри
загальновійськових дисциплін

Г.ЗМІЇВСЬКИЙ

Лекція обговорена і схвалена
на засіданні кафедри,
протокол № _____
від « _____ » _____ 20__ р.